

KALKINMA AJANSLARI
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

KUZEYDOĞU ANADOLU
KALKINMA AJANSI
NORTHEAST ANATOLIA
DEVELOPMENT AGENCY

KUZEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ'NDE KAMP VE KARAVAN TURİZMİ

T.C.
KUZEYDOĞU ANADOLU KALKINMA AJANSI

KALKINMA AJANSLARI
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

KUZEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ'NDE KAMP VE KARAVAN TURİZMİ

Aralık
2022
Her hakkı saklıdır.

İÇİNDEKİLER

1. TURİZM SEKTÖRÜNÜN MEVCUT DURUMU	5
1.1. Dünya'da Turizm Sektörü	5
1.2. Türkiye'de Turizm Sektörü	12
2. KAMP VE KARAVAN TURİZMİ SEKTÖRÜNÜN MEVCUT DURUMU	18
2.1. Dünya'da Kamp ve Karavan Turizmi Sektörü	18
2.2. Türkiye'de Kamp ve Karavan Turizmi Sektörü	20
3. KUZEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ'NDE KAMP VE KARAVAN TURİZMİNİN MEVCUT DURUMU	25
3.1. Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nde Turizm Sektörü	25
3.2. Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nin Kamp ve Karavan Turizmi Bakımından SWOT Analizi	34
3.3. Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nde Kamp ve Karavan Turizmine Uygun Alanlar	35
4. KUZEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ KAMP VE KARAVAN TURİZMİ YOL HARİTASI	40
4.1. Vizyon	40
4.2. Amaç	40
4.3. Stratejiler ve Eylemler	40
5. GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	42
KAYNAKÇA	45

TABLolar

Tablo 1. Dünya'daki Turist Sayısına ve Turizm Gelirine İlişkin Son 5 Yıllık İstatistikler	6
Tablo 2. Uluslararası Turizm Harcamalarına İlişkin Son 5 Yıllık İstatistikler	8
Tablo 3. Turizm Sektöründe Lider Ülkeler (2021)	9
Tablo 4. Türkiye'yi Ziyaret Eden Turist Sayısı ve Turizm Gelirine İlişkin İstatistikler	12
Tablo 5. Turizm Gelirlerinin GSYİH İçindeki Payı	13
Tablo 6. Turizm Gelirlerinin İhracat Tutarına Oranı	14
Tablo 7. Turizm Gelirlerinin Dış Ticaret Açıklarını Karşılama Oranı	15
Tablo 8. Türkiye'deki Turizm İşletme Belgeli ve Yatırım Belgeli Konaklama Tesislerine İlişkin İstatistikler	16
Tablo 9. Türkiye'deki Belediye Belgeli Konaklama Tesislerine İlişkin İstatistikler	16
Tablo 10. Çıkış Yapan Ziyaretçilerin Türkiye'ye Geliş Nedenleri	17
Tablo 11. Avrupa'da Karavan Sayısının Ülkelere Göre Dağılımı (2019)	20
Tablo 12. Türkiye'deki Turizm İşletme Belgeli ve Yatırım Belgeli Kamping Tesislerine İlişkin İstatistikler	23
Tablo 13. Türkiye'de Turizm Belgeli Kamping Tesislerine İlişkin İstatistikler	23
Tablo 14. Türkiye'deki Belediye Belgeli Kamping Tesislerine İlişkin İstatistikler	24
Tablo 15. Türkiye'de Belediye Belgeli Kamping Tesislerine İlişkin İstatistikler	24
Tablo 16. Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nde Turizm İşletme ve Yatırım Belgeli Konaklama Tesis Sayısı ile Oda ve Yatak Sayısı ...	26
Tablo 17. Türkiye'de Belediye Belgeli Kamping Tesislerine İlişkin İstatistikler	26
Tablo 18. Bayburt İli'ndeki Turizm İşletme Belgeli Konaklama Tesislerine İlişkin Veriler	26
Tablo 19. Bayburt İli'ndeki Belediye Belgeli Konaklama Tesislerine İlişkin Veriler	27
Tablo 20. Erzincan İli'ndeki Turizm İşletme Belgeli Konaklama Tesislerine İlişkin Veriler	27
Tablo 21. Erzincan İli'ndeki Belediye Belgeli Konaklama Tesislerine İlişkin Veriler	28
Tablo 22. Erzurum İli'ndeki Turizm İşletme Belgeli Konaklama Tesislerine İlişkin Veriler	28
Tablo 23. Erzurum İli'ndeki Belediye Belgeli Konaklama Tesislerine İlişkin Veriler	29
Tablo 24. Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nde Turizm Bağlamında Potansiyel Taşıyan Yerlerin Turizm Türlerine Göre Dağılımı	30
Tablo 25. Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nde Yer Alan Doğal, Tarihi ve Kültürel Değerler	31
Tablo 26. Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'ne Ait Yöresel Lezzetler	32
Tablo 27. Bayburt İlinde Kamp ve Karavan Turizmine Uygun Alanlar	37
Tablo 28. Erzincan İlinde Kamp ve Karavan Turizmine Uygun Alanlar	40
Tablo 29. Erzurum İlinde Kamp ve Karavan Turizmine Uygun Alanlar	43

ŞEKİLLER

Şekil 1. Turist Sayısının Bölgelere Göre Dağılımı (2021)	7
Şekil 2. Turizm Gelirinin Bölgelere Göre Dağılımı (2020)	8
Şekil 3. Turistlerin Seyahat Nedenleri (2018)	11
Şekil 4. Turistik Seyahatlerde Kullanılan Ulaşım Araçları (2018)	11

FOTOĞRAFLAR

Fotoğraf 1: 15 Temmuz Şehitler Parkı (Bayburt)	38
Fotoğraf 2: Demirözü Baraj Gölü (Bayburt)	38
Fotoğraf 3: Yakupabdal Tabiat Parkı (Bayburt)	39
Fotoğraf 4: Aydıntepe Yaylası (Bayburt)	39
Fotoğraf 5: Ekşisu Kuş Cenneti (Erzincan)	40
Fotoğraf 6: Ergan Dağı Kış Sporları ve Doğa Turizm Merkezi (Erzincan)	40
Fotoğraf 7: Dumanlı Tabiat Parkı (Erzincan)	42
Fotoğraf 8: Kemaliye Doğa Sporları Merkezi (Erzincan)	42
Fotoğraf 9: Palandöken Doğa Turizm Merkezi (Erzurum)	44
Fotoğraf 10: Teke Deresi Mevkii (Erzurum)	44
Fotoğraf 11: Tortum Şelalesi (Erzurum)	45
Fotoğraf 12: Tortum Gölü (Erzurum)	45
Fotoğraf 13: Kaplıcalar Bölgesi (Erzurum)	46
Fotoğraf 14: İspir Yedigöller (Erzurum)	46

TAKDİM

Günümüz dünyasının en büyük ekonomik etkinliklerinden birisi olan turizm, diğer ülkelerde olduğu gibi Ülkemizde de bölgesel ve ulusal kalkınmanın önemli bir aracıdır. Görünmeyen bir ihracat kalemi olarak nitelendirilebilecek olan sektör, Türkiye'nin toplam ihracat gelirlerinin yaklaşık %20'si kadar bir gelir sağlayarak, Ülkemizin dış ticaret açığının kapatılması bağlamında önemli bir rol oynamaktadır. Türkiye'de 2021 yılı verilerine göre turizm gelirlerinin dış ticaret açığını karşılama oranı yaklaşık %45'tir. Bu oran, turizmin Ülkemiz için önemini net bir şekilde gözler önüne sermektedir.

Küresel salgınlar, düzensiz kentleşme, çevre kirliliği ve benzeri birçok faktör, özellikle son birkaç yılda doğa odaklı turizm türlerini ön plana çıkarmıştır. Kamp ve karavan turizmi; Dünyada ve Türkiye'de özellikle COVID-19 pandemisinden sonra yerli ve yabancı turistlerce her geçen gün tercih edilirliği artan bir turizm türüdür. 2020 yılından itibaren hızla dönüşmekte olan turist eğilimleri, kamp ve karavan turizmi bağlamında hizmet ve ürün yelpazesini günden güne genişletmektedir. Kamp ve karavan malzemeleri üretimi başta olmak üzere yan sektörleri ile birlikte hızla büyümekte olan sektör, Dünya'daki turizm harcamaları ve gelirleri pastasından aldığı payı her geçen gün arttırmaktadır.

Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi, deniz ve yayla turizmi ile kış ve macera turizmi bölgeleri arasında konumlanan ve Ülkemizin doğusundan batısına uzanan özgün coğrafyası; temiz havası, suyu ve toprağı; doğal, tarihi, kültürel ve yöresel değerleri ile kamp ve karavan turizmi açısından son derece önemli bir potansiyel barındırmaktadır.

Engin dağları, bereketli suları, tertemiz yaylaları, özgün kültürü, yöresel lezzetleri ve kadim medeniyet izleri ile Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nde kamp ve karavan turizmi açısından var alan potansiyelin sürdürülebilir ekonomik katma değere dönüştürülmesi amacıyla Ajansımızca yerel paydaşlarımızın iş birliğinde çok sayıda saha ziyareti ve durum tespit toplantısı gerçekleştirilmiştir.

Söz konusu çalışmalar neticesinde, Ajansımız tarafından Bölgemizin gelişme eksenleri dikkate alınarak hazırlanan çok sayıda araştırma çalışmasından birisi olarak hazırlanan bu sektörel araştırma raporunu hazırlayan Mubin Burak ÇELİK ve Hanife ORHANGAZİ'ye teşekkür eder, söz konusu raporu yerel ve bölgesel düzeydeki politika geliştirme süreçlerine katkı sunması dileklerle Değerli Paydaşlarımıza sunmaktan memnuniyet duyuyorum.

Oktay GÜVEN

**T.C. Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı
Genel Sekreter**

1. TURİZM SEKTÖRÜNÜN MEVCUT DURUMU

1.1. Dünya’da Turizm Sektörü

Hizmet sektörünün önemli bir alt sektörü olan turizm, çok yönlü bir faaliyet alanıdır. Fransızca kökenli bir terim olan turizm, Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü (UNWTO) tarafından “kendi olağan çevresi dışındaki bir yere, belirlenmiş bir süreden daha az kalmak üzere giden ve ana amacı ziyaret ettiği yerde para kazanılan bir faaliyetin denenmesi dışında seyahat etmek olan bir kişinin faaliyetleri” şeklinde tanımlanmıştır (Doğanay ve Zaman 2001).

Bir seyahatin turizm faaliyeti olarak görülmesi için, bu seyahatin devamlı ikâmet edilen, çalışılan ve günlük gereksinimlerin karşılandığı yerler dışında yapılması, konaklama sırasında turizm işletmelerinin ürettiği mal ve hizmetlerin talep edilmesi, konaklamanın geçici olması, seyahatin gelir elde etmek amacıyla yapılmaması gerekmektedir (Kozak 2012).

Turizm, günümüzde “Dünya’nın en büyük endüstrisi, en büyük ekonomik etkinliği” olarak tanımlanmaktadır. Uluslararası boyutu göz önünde bulundurulduğunda, turizmi “en büyük nüfus hareketi” olarak tanımlamak da mümkündür. Turizmin gelişmesine etki eden en önemli faktörler ise; politika, planlama, koordinasyon, eğitim, tanıtım ve pazarlamadır (Soykan 1999).

Oluşturduğu ekonomik, sosyal, kültürel ve politik etkiler ile; turizm özellikle uluslararası ekonomik ve politik ilişkilerde önemli rol oynamaktadır. Bu durum, yalnız uluslararası turizm hareketinden büyük pay alan gelişmiş ülkelerde değil, gelişmekte olan ülkelerde de turizme verilen önemi arttırmaktadır (Emekli 2005). Bu bağlamda, Dünya genelinde hem gelişmekte olan hem de gelişmiş ülkeler için önem arz eden turizm sektöründe, yatırımların sayısı giderek artmakta, sektörün gelişimi için önemli plan ve politikalar oluşturulmaktadır. (Akin ve ark. 2012).

Birçok ülkenin bölgesel ve ulusal kalkınmasında önemli bir araç olarak kullanılan turizm sektöründe, yatırımların artmasıyla ve küreselleşme ile birlikte, son yıllarda toplam turist sayısı da giderek artmaktadır. Tablo 1’de, tüm Dünya’da seyahat eden toplam turist sayısına ve bu seyahatler kapsamında elde edilen turizm gelirine ilişkin son 5 yıllık istatistiklere yer verilmiştir.

Tablo 1. Dünya’daki Turist Sayısına ve Turizm Gelirine İlişkin Son 5 Yıllık İstatistikler

Yıllar	Turist Sayısı (milyon kişi)	Bir Önceki Yıla Göre Değişim (%)	Turizm Geliri (milyar dolar)	Bir Önceki Yıla Göre Değişim (%)
2017	1.341	7,2	1.334	5,1
2018	1.415	5,5	1.440	4,6
2019	1.468	3,8	1.482	4,1
2020	403	-72,6	549	-63,1
2021	421	4,5	-	-

Kaynak: UNWTO, 2022.

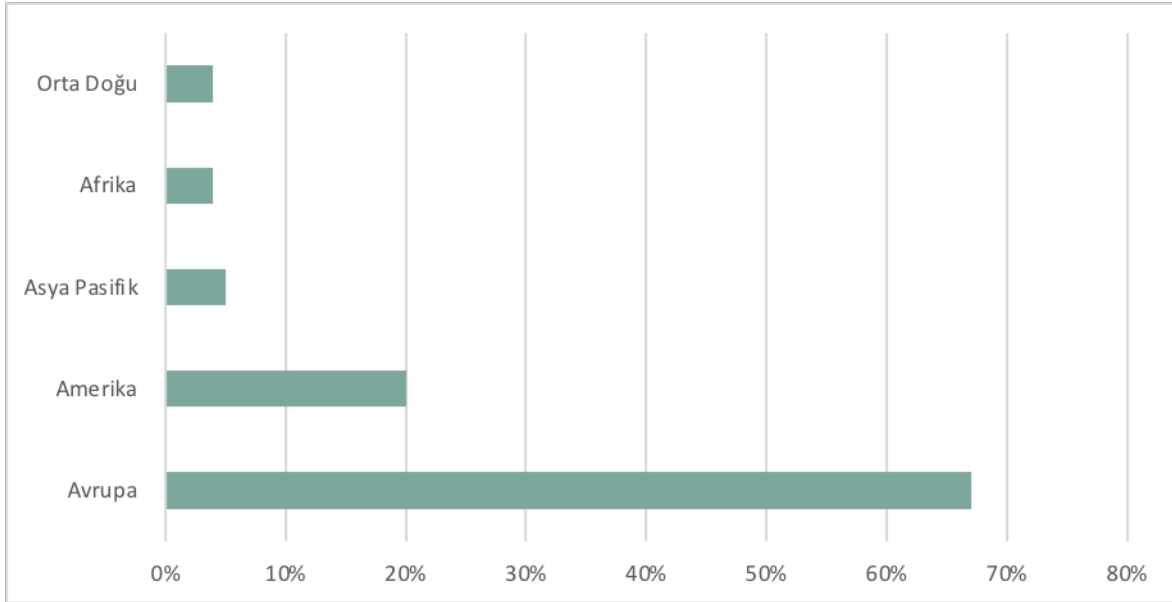
Not: 2020 yılından sonraki turizm gelirine ilişkin verilere ulaşılamamıştır.

UNWTO’nun verilerine göre, 2010 yılında tüm Dünya’da seyahat eden toplam turist sayısı 935 milyondur. Tablo 1’de yer alan veriler incelendiğinde, 2010 yılından itibaren toplam turist sayısının %43,4 oranında artarak 2017 yılında 1,35 milyara kadar yükseldiği görülmektedir. Bu sayı, 2018 yılında 1,42 milyara, 2019 yılında ise 1,47 milyara ulaşmıştır. Aynı veriler incelendiğinde, 2019 yılında 1,5 milyara ulaşan toplam turist sayısının, 2020 ve 2021 yıllarında önemli derecede düşerek 400 milyona kadar gerilediği görülmektedir. Söz konusu yıllarda toplam turist sayısında gerçekleşen bu düşüşün temel sebebi, 2019 yılında Çin’in Wuhan şehrinde başlayarak kısa sürede tüm dünyaya yayılan ve küresel bir salgın hâline gelerek, en başta turizm sektörü olmak üzere, tüm sektörleri önemli derecede etkileyen COVID-19 pandemisidir.

İkinci Dünya Savaşı sonrası, küresel anlamda en hızlı gelişim gösteren sektörlerden birisi olan turizm sektörü, COVID-19 pandemisinden en olumsuz etkilenen sektörlerin başında gelmektedir. Salgının başladığı 2019 yılının aralık ayından itibaren seyahat hareketleri aşama aşama durdurulmuş olup salgının yayılmasıyla birlikte uluslararası uçuşların tamamına yakını askıya alınmıştır. UNWTO, COVID-19'un turizm sektörüne verdiği zararın, 2009 yılındaki küresel krizin turizm sektörüne verdiği zarardan 8 kat fazla olduğunu değerlendirmektedir (TÜRSAB, 2020).

Turizm gelirleri açısından değerlendirildiğinde, son 2 yıl içinde turist sayısındaki düşüş turizm gelirlerini de olumsuz etkilemiştir. Tablo 1'de yer alan turizm gelirlerine ilişkin son 5 yıllık istatistikler incelendiğinde, 2017 yılında toplam turizm gelirinin 1,33 trilyon dolar olduğu görülmektedir. Bu parasal değer, 2018 yılında 1,44 trilyon dolar iken, 2019 yılında 1,48 trilyon dolara yükselmiştir. 2020 yılında ise, toplam turist sayısındaki azalışa paralel olarak toplam turizm geliri 549 milyar dolara düşmüştür. Bir önceki yıl ile kıyaslandığında, 2020 yılında toplam turist sayısındaki düşüş %73, toplam turizm gelirindeki düşüş ise %63 civarındadır.

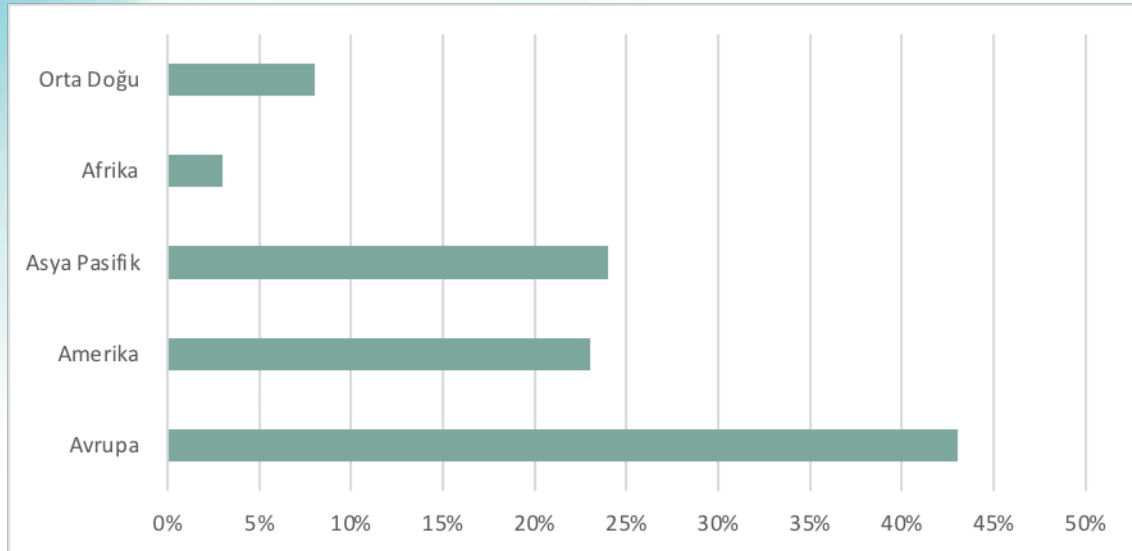
Şekil 1. Turist Sayısının Bölgelere Göre Dağılımı (2021)

Kaynak: UNWTO, 2022.

Dünya'da en çok turist çeken destinasyonların yer aldığı Avrupa, Dünya'daki turizm hareketlerinden en fazla pay alan bölgedir (Örnek ve Akın 2016). Şekil 1'de, 2021 yılında turist sayısının bölgelere göre dağılımına ilişkin UNWTO'nun istatistiklerine yer verilmiştir. Şekil 1'de yer alan verilere göre, turistlerin %67'si destinasyon seçimlerinde Avrupa'yı tercih etmektedir. Avrupa'yı %20'lik pay ile Amerika, Amerika'yı ise %5'lik pay ile Asya-Pasifik takip etmektedir. Afrika ve Orta Doğu'nun ise %4'lük pay ile 2021 yılında en az turist çeken bölgeler olduğu görülmektedir.

Şekil 2. Turizm Gelirinin Bölgelere Göre Dağılımı (2020)

Kaynak: UNWTO, 2022.

Not: 2020 yılından sonraki verilere ulaşılamamıştır.

Turizm gelirinin bölgelere göre dağılımı, bölgeyi ziyaret eden turist sayısı ve turistlerin profiliyle doğrudan ilişkilidir. Şekil 2’de, 2020 yılında turizm gelirlerinin bölgelere göre dağılımına ilişkin istatistiklere yer verilmiştir. Şekil 2’de yer alan verilere göre, turizm gelirinden %43 oranında pay alan ve en fazla turist çeken bölge olan Avrupa, en fazla turizm geliri elde eden bölge olmuştur. Avrupa’yı %24’lük payla Asya-Pasifik, %23’lük payla Amerika, %8’lik payla Orta Doğu ve %4’lük payla Afrika takip etmektedir. Şekil 1 ve Şekil 2 incelendiğinde, Asya-Pasifik ve Orta Doğu’yu ziyaret eden turist sayısına ilişkin veriler ile bu ziyaretler kapsamında elde edilen turizm geliriye ilişkin verilerin paralellik göstermediği dikkat çekmektedir. Bu durum, Asya-Pasifik ve Orta Doğu bölgelerini ziyaret eden turistlerin profiliyle ve/veya söz konusu bölgelerde yürütülen pazarlama stratejileriyle ilişkilendirilebilir.

Tablo 2. Uluslararası Turizm Harcamalarına İlişkin Son 5 Yıllık İstatistikler

Yıllar	Uluslararası Turizm Harcamaları (milyar dolar)	Bir Önceki Yıla Göre Değişim (milyar dolar)
2016	1.237	27
2017	1.334	97
2018	1.440	107
2019	1.482	42
2020	549	-933

Kaynak: UNWTO, 2022.

Not: 2020 yılından sonraki verilere ulaşılamamıştır.

Tablo 2’de, Dünya turizm harcamalarına ilişkin son 5 yıllık istatistiklere yer verilmiştir. UNWTO’nun verilerine göre, 2016 yılında toplam turizm harcaması yaklaşık 1,25 trilyon dolardır. Bu değer, takip eden yıllarda düzenli bir şekilde artarak; 2017 yılında 1,34 trilyon dolar, 2018 yılında 1,44 trilyon dolar, 2019 yılında 1,48 trilyon dolar olarak gerçekleşmiştir. COVID-19 pandemisinden ötürü uluslararası uçuşların

tamamına yakınının askıya alındığı 2020 yılında ise, toplam turizm harcaması 549 milyar dolar olmuştur ve toplam turizm harcamasında bir önceki yıla 933 milyar dolarlık bir düşüş gerçekleşmiştir. Toplam turizm harcamasına ilişkin bu düşüş, turist sayısındaki düşüşle paralellik göstermektedir.

Tablo 3. Turizm Sektöründe Lider Ülkeler (2021)

En Çok Turist Ağırlayan Ülkeler	(Milyon kişi)	En Çok Turizm Geliri Elde Eden Ülkeler	(Milyar \$)	En Çok Turizm Harcaması Yapan Ülkeler	(Milyar \$)
Meksika	32	ABD	69	ABD	58
İspanya	31	Türkiye *	21	Güney Kore	17
Türkiye *	30	Meksika	20	İsviçre	11
İtalya	26	Avustralya	17	İsveç	8
ABD	22	Çin	15	Kanada	8
Yunanistan	15	Kanada	13	Danimarka	7
Avusturya	13	Güney Kore	11	Ukrayna	7
Almanya	12	İsviçre	10	Brezilya	5
Hırvatistan	11	İsveç	6	Meksika	4
Macaristan	8	Japonya	5	Singapur	4

Kaynak: UNWTO, 2022.

Tablo 3'te, en çok turist ağırlayan, en çok turizm geliri elde eden ve en çok turizm harcaması yapan ülkelere ilişkin istatistiksel verilere yer verilmiştir. 2021 yılında en çok turist ağırlayan ülkeler sıralamasında; 32 milyon turistle Meksika birinci, 31 milyon turistle İspanya ikinci ve 30 milyon turistle Türkiye üçüncü sırada yer almaktadır. En çok turist ağırlayan diğer ülkeler ise İtalya, ABD, Yunanistan, Avusturya, Almanya, Hırvatistan ve Macaristan'dır. Tablo 3'te yer alan verilere göre; Meksika, ABD ve Türkiye hem en çok turist ağırlayan ilk on ülke hem de en çok turizm geliri elde eden ilk on ülke arasında yer alırken İtalya, Yunanistan, Avusturya, Almanya, Hırvatistan ve Macaristan ağırladıkları turist sayısı bakımından en çok turizm geliri elde eden ilk on ülke arasına girememiştir. Bu durum, 2021 yılında, Meksika, ABD ve Türkiye'nin gelir seviyesi yüksek ve harcama yapmaktan kaçınmayan turistlerce ziyaret edildiğini göstermektedir.

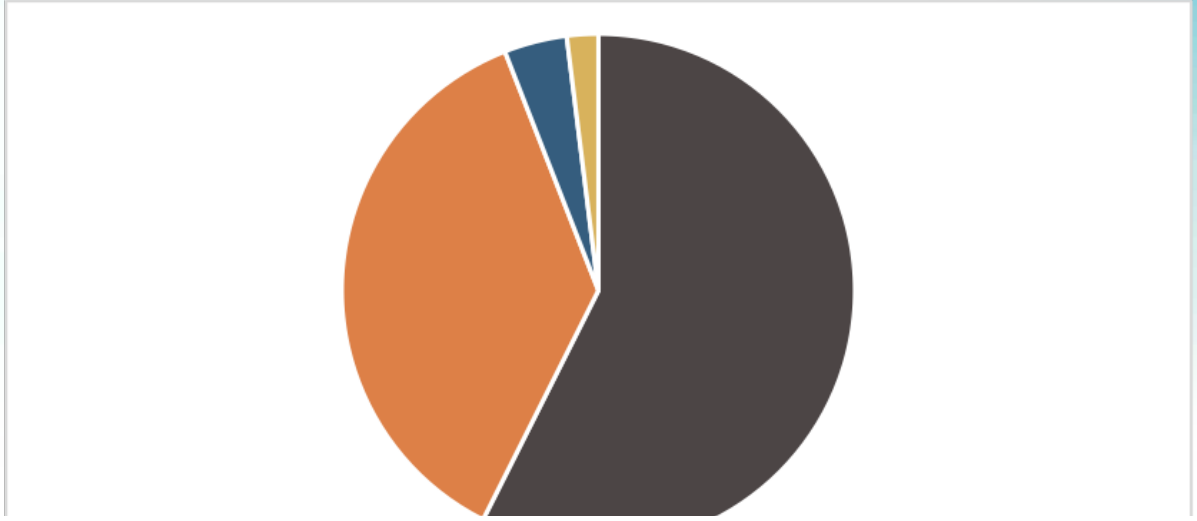
2019 yılında en çok turist ağırlayan ülke olarak Meksika önde iken, ağırladığı turistlerden en çok gelir elde eden ülke Amerika Birleşik Devletleri'dir. En çok turist ağırlayan ülkeler sıralamasında 22 milyon turistle beşinci sırada yer alan ABD, 2021 yılı içinde ağırladığı turistlerden 69 milyar dolar gelir elde etmiştir.

ABD'yi 21 milyar dolar turizm geliri ile Türkiye, 20 milyar dolar turizm geliri ile Meksika takip etmektedir. Tablo 3 incelendiğinde, en çok turist ağırlayan ülkeler sıralamasında lider konumda olan Meksika'nın, en çok turizm geliri elden ülkeler sıralamasında üçüncü sırada yer alması dikkat çekmektedir.

Tablo 3'te yer alan verilere göre; ABD, Güney Kore, İsviçre, İsveç, Meksika hem en çok turizm geliri elde eden ülkeler hem de en çok turizm harcaması yapan ülkeler arasında yer almaktadır. En çok turizm geliri elde eden ülkeler sıralamasında açık ara ilk sırada yer alan ABD, 58 milyar dolar ile en çok turizm harcaması yapan ülkeler sıralamasında da ilk sırada yer almaktadır. ABD'yi 17 milyar dolarlık turizm harcaması ile Güney Kore, 11 milyar dolarlık turizm harcaması ile İsviçre takip etmektedir. En çok turizm harcaması yapan ülkeler, turizm sektöründe hedef pazar niteliği taşıyan ülkeler olup bu ülkelerden gelecek turist sayısını arttırmak için nitelikli pazarlama stratejilerinin belirlenmesi önem arz etmektedir.

Şekil 3. Turistlerin Seyahat Nedenleri (2018)

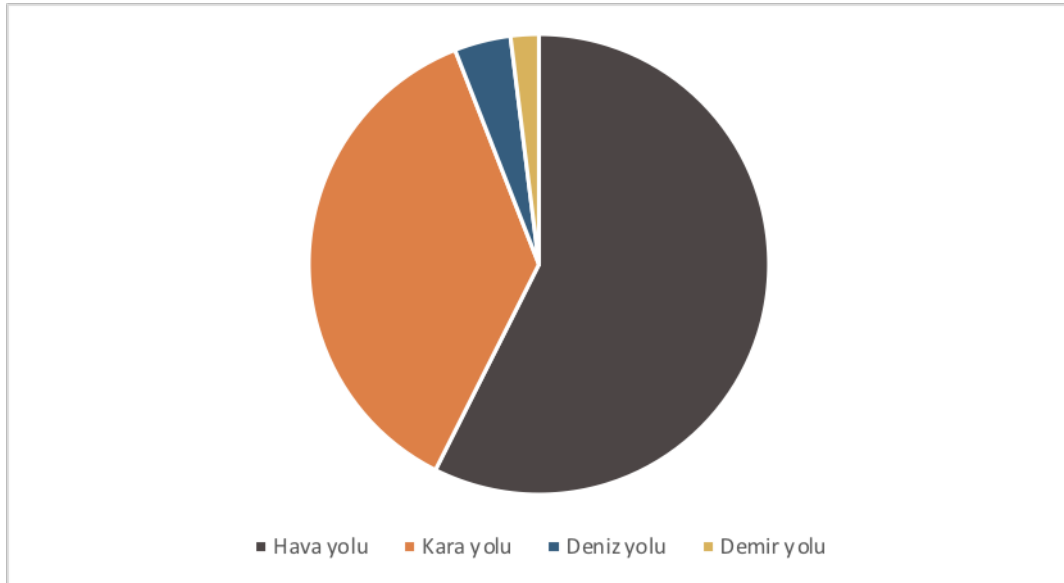

Kaynak: UNWTO, 2022.

Not: 2018 yılından sonraki verilere ulaşılamamıştır.

Şekil 3'te, UNWTO'nun turistlerin seyahat nedenlerine ilişkin istatistiklerine yer verilmiştir. Söz konusu verilere göre, 2018 yılında turistlerin %56'sı tatil ve eğlence amaçlı; %27'si sağlık, din, arkadaş ve akraba ziyareti amaçlı seyahat etmiştir. Seyahatlerin %12'si ise, iş amacıyla gerçekleştirilmiştir. Söz konusu veriler, yapılan seyahatlerinin büyük çoğunluğunun tatil ve eğlence amacı taşıdığını göstermektedir.

Şekil 4. Turistik Seyahatlerde Kullanılan Ulaşım Araçları (2018)

Kaynak: UNWTO, 2022.

Not: 2018 yılından sonraki verilere ulaşılamamıştır.

Şekil 4'te yer alan turistik seyahatlerde kullanılan ulaşım araçlarına ilişkin istatistikler incelendiğinde; turistlerin ulaşımında öncelikli olarak hava yolunu (%57), ikincil olarak ise kara yolunu (%37) tercih ettikleri görülmektedir. Aynı verilere göre, turistik seyahatlerde kullanılan diğer ulaşım araçlarının içinde deniz yolunu tercih eden turistlerin oranı %4 iken demir yolunu tercih eden turistlerin oranı ise %2'dir.

1.2. Türkiye’de Turizm Sektörü

Türkiye’de 1980’lerden itibaren gelişme gösteren turizm sektörü, iş ve vergi gelirlerinin oluşturulmasında, ödemeler dengesi problemlerinin hafifletilmesinde, bölgesel ve ulusal kalkınmaya katkı sağlanmasında rol oynayan önemli bir sektör hâline gelmiştir. Emek yoğun bir yapıya sahip olan turizm sektörü, az yatırımla daha çok istihdam sağlama özelliğine sahiptir. Bu bağlamda, sadece ödemeler dengesi problemlerinin giderilmesi bakımından değil, istihdam oluşturarak işsizliği azaltmak bakımından da rekabet gücü yüksek bir sektör niteliği taşımakta ve Türkiye’yi Dünya’ya tanıtmak açısından önem arz etmektedir. Ayrıca Türkiye’de turizm sektörü, ihracattan sonra ikinci büyük döviz getirisi sağlayan faaliyet konumuna yükselmiş olup başta inşaat ve ulaşım olmak üzere 38 sektörü doğrudan etkilemektedir. Sektörün bugünkü düzeye ulaşmasında ise 1982 yılında yürürlüğe giren 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu belirleyici rol oynamıştır (Çımat ve Bahar 2003; Zengin 2010; Dilber 2007).

2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu ile Türkiye’de turizm açısından potansiyel arz eden bölgeler tespit edilmiş ve bu bölgelerde turizmin geliştirilmesi için potansiyel girişimcilere çeşitli olanaklar sağlanmıştır. Bu olanaklarla Türkiye’nin belirli bölgelerinde turizm sektörü gelişme göstermiş olup vergi indirimleri ve çeşitli muafiyetlerle sermaye sahipleri turizm sektörüne yatırım yapmaya teşvik edilmiştir. Bu kapsamda 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu’nun kabul edilmesi, küreselleşme ve teknolojik gelişmelerin giderek artması; sektöre büyük bir ivme kazandırmıştır (Dalgın ve ark. 2015).

1980’li yıllarda turizm sektörüne yönelik olarak uygulanan teşvikler, 1990’lı yıllarda Türkiye’yi uluslararası bir turizm merkezi hâline getirmiştir. 2000’li yıllarda ise, Türkiye, en çok turist ağırlayan ve en çok turizm geliri elde eden ilk on ülke arasına girmiştir. 2010 yılında, en çok turist ağırlayan ilk on ülke arasında yer alan Türkiye’yi toplam 31,4 milyon turist ziyaret etmiştir. Bu ziyaretlerden elde edilen turizm geliri ise, 22,6 milyar dolar olup söz konusu gelir ile Türkiye en çok turizm geliri elden eden ülkeler arasında dokuzuncu sırada yer almıştır (Uğuz 2014; UNWTO 2022).

Tablo 4. Türkiye’yi Ziyaret Eden Turist Sayısı ve Turizm Gelirine İlişkin İstatistikler

Yıllar	Turist Sayısı (milyon kişi)	Bir Önceki Yıla Göre Değişim (%)	Turizm Geliri (milyar dolar)	Bir Önceki Yıla Göre Değişim (%)
2010	31,4	4	22,6	-2
2011	34,7	10	25,1	11
2012	35,7	3	25,3	1
2013	37,8	6	28,0	10
2014	39,8	5	29,6	6
2015	39,5	-1	26,6	-10
2016	30,3	-23	18,7	-30
2017	37,6	24	22,5	20
2018	45,8	22	25,2	12
2019	51,2	12	29,8	18
2020	15,9	-69	10,2	-66
2021	29,9	88	20,8	104

Kaynak: UNWTO, 2022.

2010 yılından itibaren Türkiye'yi ziyaret eden turist sayısına ve bu ziyaretler kapsamında elde edilen turizm gelirine ilişkin istatistiklere Tablo 4'te yer verilmiştir. UNWTO'nun verilerine göre, 2010 yılında Türkiye'yi ziyaret eden toplam turist sayısı 31,4 milyondur. Tablo 4'te yer alan veriler incelendiğinde, Türkiye'yi ziyaret eden toplam turist sayısının 2010 yılından itibaren %63 oranında artarak 2019 yılında 51,2 milyona yükseldiği görülmektedir. Tablo 4'te yer alan istatistikler doğrultusunda, turist sayısı açısından 2019 yılının Türkiye için rekor bir yıl olduğunu söylemek mümkündür. 2019 yılında 51,2 milyon olan turist sayısı 2020 ve 2021 yıllarında önemli derecede düşüş göstermiştir. 2020 yılında Türkiye'yi ziyaret eden turist sayısı, 2019 yılı ile karşılaştırıldığında %69 oranında düşerek 15,9 milyona kadar gerilemiştir. 2021 yılında ise bu sayı nispeten artarak yaklaşık 30 milyona ulaşmıştır. Son 2 yılda Türkiye'yi ziyaret eden toplam turist sayısındaki bu düşüşün temel sebebi, Dünya'daki duruma benzer şekilde COVID-19 pandemisidir.

COVID-19 salgınının Türkiye'yi ziyaret eden turist sayısını olumsuz yönde etkilemesi, Türkiye'nin turizm sektöründen elde ettiği gelirin miktarını da olumsuz etkilemiştir. Tablo 4'te yer alan turizm gelirlerine ilişkin son 12 yıllık istatistikler incelendiğinde, 2010 yılında 22,6 milyar dolar olan toplam turizm gelirin 2020 yılında %54,9 oranında azalarak 10,2 milyar dolara düştüğü görülmektedir. 2021 yılında bu değer, Türkiye'yi ziyaret eden turist sayısındaki artışa bağlı olarak %104 oranında artmış ve 20,8 milyar dolara yükselmiştir. Son 12 yıl içinde en çok turizm geliri elde edilen yıl ise, Türkiye'yi ziyaret eden turist sayısı açısından rekor bir yıl olan 2019 yılı olup söz konusu yılda Türkiye'de 29,8 milyar dolarlık bir turizm geliri elde edilmiştir.

Tablo 5. Turizm Gelirlerinin GSYİH İçindeki Payı

Yıllar	Turizm Geliri (milyar dolar)	Gayri Safi Yurt İçi Hâsıla (milyar dolar)	Turizm Gelirlerinin GSYİH İçindeki Payı (%)
2010	22,6	706	3,2
2011	25,1	738	3,4
2012	25,3	767	3,3
2013	28,0	824	3,4
2014	29,6	800	3,7
2015	26,6	719	3,7
2016	18,7	719	2,6
2017	22,5	726	3,1
2018	25,2	663	3,8
2019	29,8	648	4,6
2020	10,2	717	1,4

Kaynak: TÜİK, UNWTO, 2022.

Not: 2020 yılından sonraki GSYİH'ye ilişkin TÜİK verilerine ulaşılamamıştır.

1980'li yıllarda turizm sektörüne yönelik olarak uygulanan teşvikler, Türkiye'de turizm sektöründen elde edilen gelirin giderek artmasına katkı sağlamıştır. Turizm sektöründeki altyapının güçlendirilmesi ve devlet tarafından yürütülen turizmi geliştirme odaklı politikalar, Türkiye'de turizm gelirlerinin GSMH içindeki payını önemli ölçüde arttırmıştır. Turizm gelirlerinin GSMH içindeki payı 1985 yılına kadar %1 düzeyinin altında iken, bu oran, 1985'ten itibaren %1'in üzerine yükselmiş ve elde edilen gelirler 2000'li yıllara gelindiğinde milyar doları aşmıştır (Uysal ve ark. 2004).

Tablo 5'te, 2010 ve 2020 yılları arasında Türkiye'nin gayri safi yurt içi hâsılasına ve turizm gelirlerinin gayri safi yurt içi hâsıla içindeki payına ilişkin verilere yer verilmiştir. Tablo 5 incelendiğinde, Türkiye'yi ziyaret eden turist sayısı ve turizm geliri bakımından rekor yıl olan 2019 yılında, turizm gelirlerinin gayri safi yurt içi hâsıla içindeki payının %4,6 ile en yüksek seviyeye ulaştığı görülmektedir. 2020 yılında COVID-19'un etkisiyle bu oran %1,4'e kadar düşmüş olup 2010-2018 yılları arası dönemde ise %3 civarındadır.

Tablo 6. Turizm Gelirlerinin İhracat Tutarına Oranı

Yıllar	Turizm Geliri (milyar dolar)	İhracat Rakamları (milyar dolar)	Turizm Gelirinin İhracat Tutarına Oranı (%)
2010	22,6	114	21,9
2011	25,1	135	20,8
2012	25,3	152	19,2
2013	28,0	158	21,3
2014	29,6	152	21,8
2015	26,6	144	21,9
2016	18,7	142	15,5
2017	22,5	157	16,7
2018	25,2	168	17,5
2019	29,8	172	20,1
2020	10,2	170	7,1
2021	20,8	225	9,2

Kaynak: TÜİK, UNWTO, 2022.

Turizm gelirleri, Türkiye açısından önemli bir ihracat kalemidir ve ödemeler dengesine olumlu katkı sağlamaktadır (Çımat ve Bahar 2003). Tablo 6'da, 2010 ve 2021 yılları arasında Türkiye'nin ihracat rakamlarına ve turizm gelirlerinin ihracat içindeki payına ilişkin istatistiksel verilere yer verilmiştir. Tablo 6'da yer alan veriler incelendiğinde, 2010-2019 yıllarında turizm gelirlerinin toplam ihracat tutarına oranının %15,5-21,9 arasında değiştiği görülmektedir. 2020 ve 2021 yıllarında ise söz konusu oranda, COVID-19'un olumsuz etkilerinden kaynaklı olarak önemli derecede düşüş gerçekleşmiştir.

Tablo 7. Turizm Gelirlerinin Dış Ticaret Açıklarını Karşılama Oranı

Yıllar	İthalat Rakamları (milyar dolar)	İhracat Rakamları (milyar dolar)	Dış Ticaret Açığı (milyar dolar)	Turizm Geliri (milyar dolar)	Turizm Gelirlerinin Dış Ticaret Açığını Karşılama Oranı (%)
2010	186	114	72	22,6	31,4
2011	241	135	106	25,1	23,7
2012	237	152	85	25,3	29,8
2013	242	158	84	28,0	33,3
2014	252	152	100	29,6	29,6
2015	207	144	63	26,6	42,2
2016	199	142	57	18,7	32,8
2017	234	157	77	22,5	29,2
2018	223	168	55	25,2	45,8
2019	203	172	31	29,8	96,1
2020	220	170	50	10,2	20,4
2021	271	225	46	20,8	45,2

Kaynak: TÜİK, UNWTO, 2022.

Turizm gelirleri, Türkiye'nin dış ticaret açığının kapatılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Tablo 7'de, 2010-2021 yılları arasında turizm gelirlerinin dış ticaret açıklarını karşılama oranına ilişkin istatistiklere yer verilmiştir. Tablo 7'de yer alan veriler incelendiğinde, yıllara göre değişim göstermekle birlikte, 2019 yılında turizm gelirlerinin dış ticaret açığını karşılama oranının %96,1'e kadar yükseldiği görülmektedir. 2019 yılından önce %23,7-45,8 arasında değişmekte olan bu oran, 2020 yılında COVID-19'un olumsuz etkileri nedeniyle %20,4'e kadar düşmüş olup 2021 yılında ise, COVID-19'a bağlı kısıtlamaların azaltılmasına paralel olarak tekrar artarak %45,2'ye yükselmiştir.

Tablo 8. Türkiye'deki Turizm İşletme Belgeli ve Yatırım Belgeli Konaklama Tesislerine İlişkin İstatistikler

Yıllar	İşletme Belgeli			Yatırım Belgeli		
	İşletme Belgeli Tesis Sayısı	İşletme Belgeli Oda Sayısı	İşletme Belgeli Yatak Sayısı	Yatırım Belgeli Tesis Sayısı	Yatırım Belgeli Oda Sayısı	Yatırım Belgeli Yatak Sayısı
2017	3.771	446.228	935.286	1.051	122.228	263.033
2018	3.925	464.927	974.574	981	104.910	225.421
2019	4.038	473.609	992.341	723	84.172	180.852
2020	4.198	485.791	1.017.825	654	78.480	169.322
2021	5.567	528.494	1.106.434	577	63.645	139.158

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2022.

Tablo 9. Türkiye'deki Belediye Belgeli Konaklama Tesislerine İlişkin İstatistikler

Yıllar	Belediye Belgeli		
	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
2017	7.607	230.219	506.934
2018	7.671	231.001	511.076
2019	8.104	237.516	545.669
2020	8.602	253.268	575.315
2021	9.445	276.150	620.349

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2022.

Tablo 8'de, turizm işletme belgeli ve yatırım belgeli konaklama tesislerine ilişkin istatistiklere, Tablo 9'da ise, belediye belgeli konaklama tesislerine ilişkin istatistiklere yer verilmiştir. Bu istatistikler incelendiğinde, Türkiye'nin nitelikli yatak sayısı bakımından hızlı bir gelişme gösterdiği görülmektedir. 1982 tarihli Turizmi Teşvik Yasası'ndan önce 56 bin olan nitelikli yatak sayısı, 2021 yılı itibarıyla 1,1 milyon yatağı geçmiştir. Bu rakama yatırım belgeli tesisler de dâhil edildiğinde, Türkiye'deki turistik işletme belgeli ve yatırım belgeli yatak sayısının 1 milyon 246 bine yükseldiği görülmektedir. Bununla birlikte, Türkiye'nin sahip olduğu belediye belgeli yatak sayısı 2017 yılında 506.394 iken, 2021 yılı itibarıyla 620.349'a ulaşmıştır.

Tablo 10. Çıkış Yapan Ziyaretçilerin Türkiye'ye Geliş Nedenleri

Yıl	2019	2020	2021	2018	2019	2021
Toplam	51.680.042	15.826.266	29.357.463	Toplam Ziyaretçi Sayısına Oranı (%)	Toplam Ziyaretçi Sayısına Oranı (%)	Toplam Ziyaretçi Sayısına Oranı (%)
Gezi, Eğlence, Sportif ve Kültürel Faaliyetler	29.965.670	8.244.388	16.126.124	57,9	52,1	54,9
Akraba ve Arkadaş Ziyareti	8.712.806	3.687.887	6.583.108	16,9	23,4	22,4
Eğitim, Staj (1 Yıldan Az)	135.390	36.370	72.244	0,3	0,2	0,2
Sağlık ve Tıbbi Nedenler (1 Yıldan Az)	662.087	388.150	642.444	1,3	2,4	2,1
Dini	80.643	11.412	11.133	0,2	0,1	0,03
Alışveriş	1.632.818	763.999	774.583	3,2	4,8	2,6
Transit	94.272	17.180	21.217	0,2	0,1	0,07
İş Amaçlı (Konferans, Toplantı, Görev vb.)	1.850.208	625.979	1.030.164	3,6	3,9	3,5
Diğer	1.074.452	129.207	198.669	2,1	0,8	0,6
Beraberinde Giden	7.651.157	1.741.494	3.397.778	14,8	11,0	11,6

Kaynak: TÜİK, 2022.

Tablo 10'da, çıkış yapan ziyaretçilerin Türkiye'ye geliş nedenlerine ilişkin istatistiklere yer verilmiştir. Geliş nedenlerine bakıldığında, Türkiye'ye gelen turistlerin %50-60'ının eğlence ve dinlenme amaçlı olarak geldiği görülmektedir. Türkiye'nin çoğunlukla Avrupalı turistleri ağırladığı ve bu turistlerin Türkiye'yi deniz tatili için tercih ettikleri bilinmektedir. Bununla birlikte, TÜİK tarafından yapılan sınıflandırma hem deniz tatilini hem de kültürel gezileri tek başlık altında topladığından, %55-60'lık oran içinde kültür turlarına ve sportif faaliyetlere katılmak için ülkemize gelen turistlerin tam olarak ayrımını yapmak mümkün değildir. Ziyaret nedenleri arasında %16-23 ile akraba ve arkadaş ziyaretleri ikinci sırada yer almaktadır. İş amaçlı gelenlerin oranı %3,5-4 iken, sağlık ve tıbbi nedenlerle seyahat edenlerin oranı ise %1-2,4 ile sınırlıdır.

2. KAMP VE KARAVAN TURİZMİ SEKTÖRÜNÜN MEVCUT DURUMU

2.1. Dünya’da Kamp ve Karavan Turizmi Sektörü

Kentleşme olgusu, uluslararası insan hareketliliğini olumsuz yönde etkileyen küresel salgınlar ve benzeri birçok faktör, doğayı odağa koyan turizm türlerini ön plana çıkarmıştır. Son yıllarda gündeme gelen doğaya dönük turizm türlerinden birisi de, kamp ve karavan turizmidir. Tatil anlamında ilk örnekleri 1800’lerin sonu 1900’lerin başına denk gelen kampçılık faaliyetleri, Antik Yunan’a dayanan kökeniyle birlikte en eski açık hava rekreasyon faaliyetidir. Kampçılık faaliyeti; çadır, karavan vb. alternatif konaklama imkânlarıyla gerçekleştirilmektedir. Çadırların kurulduğu, karavanların park edildiği ve temel ihtiyaçların karşılandığı alanlar ise “kamping” olarak adlandırılmaktadır. Büyük oranda kamping alanlarında gerçekleştirilen karavan konaklamaları, doğaya dayalı bir turizm türü olarak “kamp-karavan turizmi” şeklinde değerlendirilmektedir (Şengel ve ark. 2020). Tatilleri boyunca en az bir kere karavan veya kampta konaklayan ziyaretçiler ise, kamp-karavan turisti olarak tanımlanmaktadır (Doğantan 2015).

Doğayı korumanın ve yöre insanının refahını arttırmanın bir yolu olan kamp-karavan turizmi, az gelişmiş köy ve beldeleri cazibe merkezi hâline getirirken, bu köy ve beldelerde yaşayan bireylere ekonomik ve sosyal anlamda katkı sağlamaktadır. Kamp-karavan turizmi, bunun yanı sıra, kamp-karavan faaliyetleri gerçekleştiren bireylere; doğal hayatla bütünleşme, kırsal alanda dinlenme, hayvan ve bitki çeşitliliğini yakından görme gibi çeşitli fırsatlar da tanımaktadır (Doğantan 2015).

Kamp-karavan turizmine yönelik faaliyetler, son yıllarda giderek önem kazanmaktadır. Uzun ve esnek çalışma saatleri, stres, aşırı kalabalık ve yaşanılan çevreden uzaklaşma isteği; özellikle kentlerde yaşayan bireylerin kamp-karavan turizmine yönelmesine sebep olmaktadır. Bu bağlamda; bireylerin farklı bir turizm çeşidini tecrübe etmesine, rutin hayattan uzaklaşmasına ve doğa ile iç içe olmasına imkân sağlayan kamp-karavan turizmi faaliyetlerinin ilerleyen yıllarda giderek daha fazla önem kazanacağı değerlendirilmektedir (Şalk ve ark. 2018).

Kampçılık faaliyetleri, son yıllarda; Kuzey Amerika'da, Avrupalılar (özellikle Kuzey Avrupa bölgelerinde Norveç), Avustralyalılar, Yeni Zelandalılar, Çinliler ve Kızılderililer arasında giderek yaygınlaşmaktadır (Bilim ve Özer 2021). Kampgrounds of America (KOA) tarafından 2022 yılında hazırlanan Kuzey Amerika Kamp Raporu'na göre; son 2 yılda COVID-19 salgınının seyahat faaliyetleri üzerindeki olumsuz etkilerine rağmen ABD'de kampçılık faaliyetleri dikkate değer şekilde artmış ve kamp alanlarında rekor doluluğa ulaşılmıştır. Hazırlanan raporda, 2019 yılında ABD'de 42 milyon hanenin kampçılık faaliyetleri gerçekleştirdiği, bu sayının 2020 yılında 48,2 milyona, 2021 yılında ise 57 milyona kadar yükseldiği belirtilmiştir. Aynı raporda, Kanada'da doğaya dönük faaliyetler içinde kampçılık faaliyeti oranının; 2019 yılında %71 iken 2020 yılında %68 seviyesine, 2021 yılında ise %64 seviyesine kadar gerilediği ifade edilmiştir (KAO 2022).

Avrupa genelinde 15 ülke için kamp ve karavan endüstrisinin durumu incelenmek amacıyla 2015 yılında Münih Üniversitesi tarafından yapılan bir araştırmanın sonucunda, araştırma konusu 15 ülkede toplam 26.000 kamp alanı bulunduğu bildirilmiştir. Bu alanlarda, toplamda 367 milyon kamp kurma ve konaklama kaydedilmiş olup bu konaklamalar turistik geceleme şeklinde gerçekleşmiştir. Konaklama sayılarında 109,7 milyon ile Fransa lider durumdayken Fransa'yı 52,9 milyon ile İtalya ve 50,2 milyon ile İngiltere izlemiştir. Söz konusu çalışma kapsamında; 367 milyon konaklamadan elde edilen toplam gelirin 3,4 milyar avro olduğu, bunun yanı sıra yemek, eğlence ve kültürel hizmetler için yapılan harcamaların ise 10,2 milyar avro olduğu tespit edilmiştir (Verband Karavan Endüstrisi 2022). Başka bir çalışmada (Bilim ve Özer 2021) ise, 2017 yılı itibarıyla Avrupa Birliği ülkelerinde 28.400 kamp alanı olduğu, bu kamp alanlarının %28'inin Fransa'da, %17'sinin İngiltere'de ve %10'unun ise Almanya'da ve Hollanda'da olduğu belirtilmiştir.

COVID-19 döneminde alternatif bir iç turizm çeşidi olarak kampçılık üzerine bir araştırma gerçekleştiren Sommer (2020), araştırmasında kampçılık faaliyetlerinde konaklamak üzere kullanılan çadırların popülerliğini yitirdiğini, karavanların çadırların yerini alarak giderek önemli bir unsur hâline geldiğini bildirmiştir. Aynı çalışmada, kampçılık faaliyetleri kapsamında, sağlıklı yaşam ve spor tesislerine olan talebin her geçen gün arttığı belirtilmiştir. Ayrıca, kamping alanlarının daha konforlu ve lüks seçeneklere sahip olmak isteyen müşterilerin taleplerini karşılayacak nitelikte olması gerektiği de ifade edilmiştir.

Tablo 11. Avrupa'da Karavan Sayısının Ülkelere Göre Dağılımı (2019)

Ülke	Çekme Karavan	Motorlu Karavan	Toplam
Avusturya	38.500	27.000	65.500
Belçika	45.000	45.000	90.000
Danimarka	127.700	10.486	138.186
Finlandiya	66.700	56.889	123.589
Fransa	535.800	504.881	1.040.681
Almanya	674.700	532.687	1.207.387
İngiltere	555.000	225.000	780.000
İtalya	63.000	221.000	284.000
Hollanda	433.900	118.753	552.653
Norveç	119.400	49.677	169.077
Portekiz	18.000	10.000	28.000
İspanya	330.000	30.000	360.000
İsveç	285.200	99.913	385.113
İsviçre	35.100	59.801	94.901
Slovenya	11.000	4.900	15.900
Diğer	52.000	12.500	64.500
Toplam	3.391.000	2.008.487	5.399.487

Kaynak: EUROSTAT, 2022.

Not: 2019 yılından sonraki verilere ulaşılamamıştır.

Eğlence aracı olarak ifade edilen karavan, kampçılar için sadece konaklama ve ulaşım aracı değil, aynı zamanda yeme-içme vb. diğer yaşamsal ihtiyaçlarını da karşıladıkları bir araçtır (Bilim ve Özer 2021). Tablo 11'de, Avrupa'da bulunan toplam karavan sayısının ülkelere göre dağılımına ilişkin istatistiklere yer verilmiştir. Bu istatistiklere göre, Avrupa'da bulunan toplam karavan sayısı 5.399.487 adettir. Aynı istatistikler incelendiğinde, 1.207.387 adet karavan ile Almanya'nın en fazla karavana sahip olan Avrupa ülkesi olduğu görülmektedir. Almanya'yı 1.040.681 adet karavan ile Fransa; Fransa'yı ise 780.000 adet karavan ile İngiltere izlemektedir. Avrupa Birliği ülkelerinde bulunan toplam karavan ve kamp alanı sayısı göz önünde bulundurulduğunda, Avrupa'da kamp ve karavan turizmine olan talebin oldukça yüksek olduğunu söylemek mümkündür.

2.2. Türkiye'de Kamp ve Karavan Turizmi Sektörü

Turizm sektöründe her geçen gün artan rekabet; turizm çeşitlerinin artırılmasını, turistik ürünlerin kalitesinin ve güvenilirliğinin yükseltilmesini zorunlu kılmıştır. Bu kapsamda, Dünya'da turizm faaliyetleri hızla artarak, batıdan doğuya doğru kaymaktadır. Turizm faaliyetlerindeki hızlı artışın sonucunda gerçekleşen gelir artışına paralel olarak yapılan alt yapı yatırımlarının yanı sıra, sağlık

ve güvenlik alanındaki iyileşmeler, turizmin gelişmesinde önemli rol oynamaktadır. Bu bağlamda değerlendirildiğinde, Türkiye'nin; stratejik konumu, deniz-kum-güneş turizmine ilişkin güçlü yönleri, zengin tarihi, kültürel ve doğal değerleri sayesinde turizmden elde ettiği gelir ve Dünya turizminden aldığı pay giderek yükselmektedir. Ancak, Türkiye'de daha çok kıyı turizmine yoğunlaşılması, gelişen/gelişme potansiyeli taşıyan diğer turizm çeşitlerinin yeterince değerlendirilmemesine neden olmaktadır. Rekabet üstünlüğünü kaybetmeme ve koruma açısından, turizmde ürün çeşitlendirme ve turizmin tüm yıla yayılması önem arz etmektedir (Ulusan ve Batman 2010).

Tüm Dünya'da olduğu gibi, Türkiye'de de kum-güneş-deniz turizmine alternatif turizm türleri giderek yaygınlaşmaktadır. Bu bağlamda, klasik tatil anlayışından sıkılan bireylerin, çoğunlukla daha uygun maliyetler ve daha esnek bir program ile tatil yapmak amacıyla karavanları ve çadırlarıyla konaklama yaptıkları bir turizm çeşidi olan "kamp ve karavan turizmi" Amerika'da popülerliğini korumakta olup Avrupa'da da birçok insan tarafından tercih edilmektedir. Türkiye'de ise, kamp ve karavan turizmi son yıllarda yoğun ilgi gören bir turizm çeşidi hâline gelmiştir (Anonim 2022a).

Kamp-karavan turizmi açısından hem yerli hem yabancı turistlerin beklentilerini kolaylıkla karşılayabilecek özelliklere sahip olan Türkiye, doğal güzellikleri, güneşi ve iklimi ile kamp-karavan turizmi bağlamında potansiyel arz etmektedir. Ege Bölgesi'nde İzmir, Muğla ve Denizli illeri; Marmara Bölgesi'nde Balıkesir, Bursa ve Tekirdağ illeri; Karadeniz Bölgesi'nde Trabzon, Artvin, Gümüşhane ve Rize illeri; Akdeniz Bölgesi'nde ise Antalya ili Türkiye'de kampçılık faaliyetlerinin gerçekleştirildiği illerdir (Şalk ve ark. 2018). Mevcut olan ve/veya yeni açılması planlanan kamping alanlarına ilişkin yatırımcılara/yatırımcı adaylarına yol göstermek amacıyla 1 Haziran 2019 tarihli ve 30791 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Turizm Tesislerinin Niteliklerine İlişkin Yönetmelik'te kampinglerin nitelikleri aşağıda belirtilmektedir.

a) Kamping alanı; kamping iç ve dış güvenliklerini sağlayan çit, duvar, yeşillik gibi düzenlemeler ile çevreden tecrit edilerek aydınlatılır. Kampingde yer alan her türlü yapı, doğayla uyumlu hafif yapı malzemesinden ve tek katlı olarak inşa edilir. Kamping alanı drene edilerek ağaçlandırılır. Boş alanlar çimlendirilir. Geceleme birimlerini rahatsız etmeyecek şekilde okuma, dinlenme, spor, eğlence, yeme-içme gibi amaçlar için gerekli düzenlemeler yapılır. Araç yolları, arazi ve iklim şartlarına uygun olarak toz kaldırmayacak şekilde düzenlenir.

b) Kampinglerde; kampçı ünitesi başına hesaplanacak alan seksen metrekaredir. Kampçı ünitesi; çadır, çadır-araba, karavan, motokaravan veya bungalovdan oluşabilir. Bungalovlar dâhil her ünite, üçer kişiliktir. Bungalov ünite sayısı, toplam kampçı ünitesi sayısının yüzde yirmisini aşamaz ve bu ünitelerde mutfak düzenlemesi yapılamaz. Bungalov ünitelerinin taban alanı, yirmi metrekareyi geçemez.

c) Girişte otopark, resepsiyon, emanet ve telefon hizmeti verilen düzenlemeler yapılır.

ç) Müşterek kullanım tesisleri ile konaklamaya ayrılan alanın zemini, kullanım amacına uygun biçimde düzenlenir. Bu tesislerde;

- 1) Her on kampçı ünitesi için en az bir kadın ve bir erkek tuvaleti, duş ve lavabo ile lavaboların yanında priz,
- 2) Her on kampçı ünitesi için en az bir adet çamaşır yıkama makinesi ve ütüleme yeri,
- 3) Her beş kampçı ünitesi için birer adet yemek hazırlama, pişirme, bulaşık yıkama mahalli ile kilitli soğutucu dolaplar bulunan üstü kapalı bir mahal bulunur.

d) Kampçılara aşağıdaki hizmetler sağlanır:

- 1) Satış ünitesi,
- 2) Karavanların tuvalet ve atık su tanklarının boşaltılacağı uygun mahaller,
- 3) Kampçı ünitelerine elektrik hizmeti,
- 4) Kampçılara sıcak-soğuk kullanma suyu ve sağlıklı içme suyu hizmeti.

e) Kampinglerde, yerli ve yabancılara ait karavan veya motokaravanların bakım, onarım ve kışlaması için gerekli düzenlemeler yapılabilir.

Öte yandan, Kamping Standartları Yönetmeliği'nde (UKKF 2020a), Turizm Tesislerinin Niteliklerine İlişkin Yönetmelikteki kriterlere ek olarak tecrübelerin yansıtıldığı bazı kriterler sunulmuştur:

- Resepsiyonun kamp girişinde olması, resepsiyon yazısının aydınlatmalı olması ve giriş çıkışların elektrikli veya kontrollü açılır kapanır kapıya sahip olması,
- Ünite başına mümkünse ideal olan 100 metrekare alan ayrılması,
- Ünitelerin yerleşim planları yapılırken elektrik dağıtımını kolaylaştırması için sırt sırta verilecek şekilde planlama yapılması,
- 100 üniteden fazla kapasiteli tesislerde jeneratör bulunması,
- Ünitelerin ağaçlarla belirlenmesi ve gölge yapıcı ağaçların dikilmesi,
- Tuvaletlerde sürekli olarak tuvalet kâğıdı, çöp kovası ve tuvalet fırçası bulunması,
- Erkek tuvaletlerinde en az bir pisuvar yapılması,
- Duş ve lavabolarının kilitlenebilir olması,
- Lavabonun yanında priz, tezgâh, sabun, ayna ve raf bulunması,
- Duşlarda soyunma kısmı, askılık ve sabunluk/şampuanlık bulunması,
- Tuvalet, duş ve lavaboların her daim temiz tutulması,
- Kilitli soğutucu dolapların ünite kapasitesinin en az %50'sine yetecek sayıda olması,
- Kampçılarının yeme, dinlenme ve eğlenme ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla üstü kapalı açık teraslar ve spor ihtiyaçlarını karşılayıcı tesisler yapılması,
- Restoran, bar ve benzeri birimler bulunması,
- Geceleme birimlerinin uzağında spor tesisleri, çocuk parkları, eğlence alanı ve tesisler yapılması,
- Sağlık ve ilk yardım hizmetleri verilmesi,
- Deniz, göl ve akarsu kıyılarındaki kampinglerde cankurtaran simidi, sandalı ve motoru bulunması,
- Sabit telefondan kampçılarının da yararlanmasını sağlayıcı düzenlemeler yapılması,
- Kamp çevresi, tuvalet, duş ve genel kullanım ünitelerinin aydınlatılması,
- Elektrik saati kullanılarak kullanılan kadar elektrik ücretinin tahsil edilmesini sağlayan sistemin kurulması,
- Beton zeminli ve pis suyun drene edildiği araç yıkama alanları düzenlenmesi,
- Çöplerin düzenli toplanması,
- Ünite başına 4 dm³/gün olacak şekilde, her 4 ünite için bir kapaklı çöp kovası bulunması,
- Plaj varsa, şemsiye, soyunma kabini, şezlong ve ayak kumu yıkama yeri bulunması,
- Yangın muslukları ve hortumu, kimyasal yangın tüpleri, kum kovaları, balta, kürek vs. gibi edevat bulundurulması,
- Kamp yaşam kuralları koyulması, bu kurallar gürültünün engellenmesi, çevreyi rahatsız edecek giysilerin giyilmemesinin sağlanmasıdır.

Türkiye'deki turizm işletme belgeli ve belediye belgeli kamping tesislerine ilişkin bilgilere aşağıda ayrıntılı olarak yer verilmiştir.

Tablo 12. Türkiye'deki Turizm İşletme Belgeli ve Yatırım Belgeli Camping Tesislerine İlişkin İstatistikler

Yıllar	İşletme Belgeli			Yatırım Belgeli		
	İşletme Belgeli Tesis Sayısı	İşletme Belgeli Oda Sayısı	İşletme Belgeli Yatak Sayısı	Yatırım Belgeli Tesis Sayısı	Yatırım Belgeli Oda Sayısı	Yatırım Belgeli Yatak Sayısı
2017	7	847	2.425	8	323	929
2018	7	847	2.425	7	929	2.144
2019	7	847	2.425	8	1.028	2.323
2020	6	391	1.125	7	1.008	2.287
2021	7	417	1.203	4	684	1.644

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2022.

Türkiye'deki turizm işletme belgeli ve yatırım belgeli camping tesislerine ilişkin son 5 yıllık istatistiklere Tablo 12'de yer verilmiştir. Tablo 12'de yer alan verilere göre, 2021 yılı itibariyle Türkiye'de 7 adet işletme belgeli, 4 adet yatırım belgeli olmak üzere toplam 11 adet turizm işletme belgeli camping tesisi bulunmaktadır. Bu tesislerde, toplam oda sayısı 1.101, yatak sayısı ise 2.847 adettir.

Tablo 13. Türkiye'de Turizm Belgeli Camping Tesislerine İlişkin İstatistikler

Yıl	Tesis Geliş Sayısı			Geceleme			Ortalama Kalış Süresi			Doluluk Oranı (%)		
	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam
2017	575	4.952	5.527	2.617	20.940	23.557	4,55	4,23	4,26	2,42	19,39	21,81
2018	2.799	10.597	13.396	8.409	44.153	52.562	3,00	4,17	3,92	7,01	36,79	43,80
2019	5.419	8.985	14.404	16.346	43.343	59.689	3,02	4,82	4,14	13,62	36,12	49,74
2020	980	7.325	8.305	2.964	43.953	46.917	3,02	6,00	5,65	2,47	36,63	39,10
2021	2.945	13.717	16.662	8.754	44.907	53.661	2,97	3,27	3,22	6,60	33,87	40,47

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2022.

Tablo 13'te, Türkiye'deki turizm işletme belgeli camping tesisleriyle ilgili; geliş sayısı, geceleme, ortalama kalış süresi ve doluluk oranına ilişkin son 5 yıllık istatistiklere yer verilmiştir. Tablo 13'te yer alan verilere göre, 2021 yılı itibariyle turizm belgeli kampinglerle ilgili; toplam geliş sayısı 16.662, geceleme sayısı 53.661, ortalama kalış süresi 3,22 gün, doluluk oranı ise %40,47'dir. Tablo 13'te yer alan veriler incelendiğinde, 2017 yılında 5.527 olan tesise geliş sayısının, son 5 yıl içinde %201,5 oranında artarak 2021 yılında 16.662'ye yükselmesi dikkat çekmektedir. Son 5 yıl içinde kamping tesislerine geliş sayısının artışına paralel olarak geceleme sayısı ve doluluk oranında da önemli oranda artış meydana gelmiştir. Bu veriler doğrultusunda, COVID-19 salgını sürecinde hem yerli hem de yabancı turistlerin kamp ve karavan turizmüne yönelik taleplerinin önemli derecede arttığını söylemek mümkündür.

Türkiye'deki belediye belgeli camping tesislerine ilişkin son 5 yıllık istatistiklere Tablo 14'te yer verilmiştir. Tablo 14'te yer alan verilere göre, 2021 yılı itibariyle Türkiye'de 77 adet belediye belgeli camping tesisi bulunmaktadır. Bu tesislerde, toplam oda sayısı 2.380, yatak sayısı ise 6.182'dir. Belediye belgeli kamping tesislerine ilişkin son 5 yıllık istatistikler değerlendirildiğinde, tesis sayısındaki artış dikkat çekmektedir.

Tablo 14. Türkiye'deki Belediye Belgeli Kamping Tesislerine İlişkin İstatistikler

Yıllar	Belediye Belgeli		
	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
2017	55	1.671	4.712
2018	57	1.919	5.119
2019	58	1.953	5.291
2020	66	2.189	5.837
2021	77	2.380	6.182

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2022.

2017 yılında 55 olan tesis sayısı son 5 yıl içinde 22 adet artarak 2021 yılında 77'ye yükselmiştir. Bu artışa paralel olarak belediye belgeli oda sayısında ve yatak sayısında da artışlar gerçekleştiği Tablo 14'te görülmektedir.

Tablo 15. Türkiye'de Belediye Belgeli Kamping Tesislerine İlişkin İstatistikler

Yıl	Tesis Geliş Sayısı			Geceleme			Ortalama Kalış Süresi			Doluluk Oranı (%)		
	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam
2017	3.697	58.479	62.176	9.601	193.527	203.128	3	3	3	1	24	25
2018	5.207	64.874	70.081	10.629	187.551	198.180	2,04	2,89	2,83	1,21	21,28	22,49
2019	6.617	88.561	95.178	15.438	231.531	246.969	2,33	2,61	2,59	1,51	22,69	24,20
2020	3.266	74.535	77.801	7.043	177.991	185.034	2,16	2,39	2,38	0,62	15,60	16,22
2021	9.010	108.203	117.213	21.746	263.674	285.420	2,41	2,44	2,44	1,86	22,56	24,42

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2022.

Tablo 15'te, Türkiye'deki belediye belgeli kamping tesisleriyle ilgili; geliş sayısı, geceleme, ortalama kalış süresi ve doluluk oranına ilişkin son 5 yıllık istatistiklere yer verilmiştir. Tablo 15'te yer alan verilere göre, 2021 yılı itibarıyla belediye belgeli kampinglere toplam geliş sayısı 117.213, geceleme sayısı 285.420, ortalama kalış süresi 2,44 gün, doluluk oranı ise %24,42'dir. Tablo 15'te yer alan veriler incelendiğinde, son yıl içinde turizm belgeli kamping tesislerinde olduğu gibi belediye belgeli kamping tesislerinde de tesise geliş sayısı ve geceleme sayısında önemli derecede artış gerçekleştiği görülmektedir. Tesise geliş sayısına ilişkin veriler değerlendirildiğinde, 2017 yılında 62.176 olan tesise geliş sayısının son 5 yıl içinde %88,5 oranında artarak 117.213'e yükselmesi dikkat çekmektedir. Son 5 yıl içinde kamping tesislerine geliş sayısının artışına paralel olarak 2017 yılında 203.128 olan geceleme sayısı 2021 yılında 285.420'ye yükselmiştir.

Türkiye'deki turizm belgeli ve belediye belgeli kamping tesislerine ilişkin istatistiksel verilere yukarıda değinilmiştir. Türkiye'de bulunan toplam karavan sayısına ilişkin istatistiksel verilere ilişkin net bilgilere ise ulaşılamamış olup 2021 yılında Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği tarafından hazırlanan Türkiye Karavan Sektörü Durumu Analizi Raporu'nda 2021 yılı itibarıyla Türkiye'de 6.744 çekme karavan, 1.247 motokaravan olmak üzere 7.991 adet trafik tescilli karavan bulunduğu belirtilmiştir. Aynı raporda Türkiye'deki karavan sektörünün, iyi bir mevzuat alt yapısı bulunmaması ve özellikle veri üretecek sivil toplum kuruluşu eksikliği gibi nedenlerden kaynaklı olarak dağınık bir profile sahip olduğu da ifade edilmiştir. Ayrıca, Türkiye'de karavan üretiminin daha çok sipariş üzerine yapıldığı, seri bir üretimin söz konusu olmadığı da bildirilmiştir (TOBB 2021).

3. KUZEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ'NDE KAMP VE KARAVAN TURİZMİ

3.1. Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nde Turizm Sektörü

Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki konaklama tesislerinin mevcut durumuna bakıldığında; Bölgede toplamda 192 adet konaklama tesisinin bulunduğu, bu tesislerden 38'inin işletme belgeli, 8'inin yatırım belgeli, 146'sının ise belediye işletme belgeli olduğu görülmektedir. Bölgedeki turizm işletme belgeli ve yatırım belgeli tesislerin toplam yatak kapasitesi 6.313 iken, belediye işletme belgeli tesislerin toplam yatak kapasitesi 7.412'dir. Saha verileri, Bölge illerindeki şehir merkezlerinde bulunan konaklama tesislerinin, ticari firmaların pazarlama temsilcileri başta olmak üzere, transit geçişlerde konaklama ihtiyacı duyan yolculara ve Bölgeye iş ziyareti amaçlı olarak gelen diğer ziyaretçilere; kış ve doğa turizm merkezlerinde ve kırsal alanlarda bulunan tesislerin ise Bölgeyi turizm amacıyla ziyaret edenlere hizmet verdiğini göstermektedir.

Tablo 16. Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nde Turizm İşletme ve Yatırım Belgeli Konaklama Tesis Sayısı ile Oda ve Yatak Sayısı (2021)

	İşletme Belgeli			Yatırım Belgeli		
	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
Bayburt	1	90	180	2	138	271
Erzincan	-	-	-	15	632	1.220
Erzurum	7	920	1.958	21	1.381	2.784
Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi	8	1.010	2.038	38	2.151	4.275

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2022.

Bölgedeki işletme belgeli ve yatırım belgeli konaklama tesislerinin %60'a yakını Erzurum ilinde bulunmaktadır. Bölgede nüfusuna oranla en çok belediye işletme belgeli konaklama tesisine sahip olan il Erzincan'dır. Bayburt ise, Bölgede en az sayıda konaklama tesisine sahip olan ildir.

Tablo 17. Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nde Belediye Belgeli Konaklama Tesis Sayısı ile Oda ve Yatak Sayısı (2021)

	Belediye Belgeli		
	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
Bayburt	4	73	122
Erzincan	44	989	1.992
Erzurum	98	2.588	5.298
Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi	146	3.650	7.412

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2022.**Tablo 18.** Bayburt İli'ndeki Turizm İşletme Belgeli Konaklama Tesislerine İlişkin Veriler

İlçe	Tesis Geliş Sayısı			Geceleme			Ortalama Kalış Süresi (gün)			Doluluk Oranı (%)		
	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam
Merkez	20	10.42	10.432	20	11.531	11.551	1,00	1,11	1,11	0,02	11,82	11,84

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2021.**Not:** 2019 yılından sonraki verilere ulaşılamamıştır.

Tablo 18 incelendiğinde, Bayburt ilindeki turizm işletme belgeli konaklama tesisleri ile ilgili; tesise toplam geliş sayısının 10.432, geceleme toplam sayısının 11.551, ortalama kalış süresinin 1,11 gün, doluluk oranının ise %11,84 olduğu görülmektedir. Bu veriler, Bayburt ilindeki turizm işletme belgeli konaklama tesislerine gelen kişilerin yaklaşık %99'unun yerli ziyaretçilerden oluştuğunu ve ildeki bu niteliğe sahip konaklama tesislerinin kapasite kullanım oranlarının düşük olduğunu göstermektedir.

Tablo 19. Bayburt İli'ndeki Belediye Belgeli Konaklama Tesislerine İlişkin Veriler

İlçe	Tesis Geliş Sayısı			Geceleme			Ortalama Kalış Süresi (gün)			Doluluk Oranı (%)		
	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam
Merkez	10	9.232	9.242	14	13.000	13.014	1,40	1,41	1,41	0,03	26,00	29,63

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2021.
Not: 2019 yılından sonraki verilere ulaşılamamıştır.

Tablo 19 incelendiğinde, Bayburt ilindeki belediye işletme belgeli konaklama tesisleri ile ilgili; tesise toplam geliş sayısının 9.242, geceleme toplam sayısının 13.014, ortalama kalış süresinin 1,41 gün, doluluk oranının ise %29,63 olduğu görülmektedir. Bu veriler, Bayburt ilindeki belediye işletme belgeli konaklama tesislerine gelen kişilerin yaklaşık %99'unun yerli ziyaretçilerden oluştuğunu ve ildeki bu niteliğe sahip konaklama tesislerinin kapasite kullanım oranlarının düşük olduğunu göstermektedir.

Tablo 20. Erzincan İli'ndeki Turizm İşletme Belgeli Konaklama Tesislerine İlişkin Veriler

İlçe	Tesis Geliş Sayısı			Geceleme			Ortalama Kalış Süresi (gün)			Doluluk Oranı (%)		
	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam
Merkez	5.829	80.144	85.973	8.089	99.482	107.571	1,39	1,24	1,25	2,40	29,52	31,92
Refahiye	140	2.229	2.369	184	3.542	3.726	1,31	1,59	1,57	1,31	25,23	26,54
Üzümlü	-	926	926	-	3.529	3.529	0,00	3,81	3,81	0,00	39,21	39,21
Kemah	-	480	480	-	961	961	0,00	2,00	2,00	0,00	53,39	53,39
İliç	23	1.132	1.155	58	2.926	2.984	2,52	2,58	2,58	0,37	18,47	18,84
Toplam	5.992	84.911	90.903	8.331	110.440	118.771	1,39	1,30	1,31	2,21	29,24	31,45

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2021.
Not: 2019 yılından sonraki verilere ulaşılamamıştır.

Tablo 20 incelendiğinde, Erzincan ilindeki turizm işletme belgeli konaklama tesisleri ile ilgili; tesise toplam geliş sayısının 90.903, geceleme toplam sayısının 118.771, ortalama kalış süresinin 1,31 gün, doluluk oranının ise %31,45 olduğu görülmektedir. Bu veriler, Erzincan ilindeki turizm işletme belgeli konaklama tesislerine gelen kişilerin yaklaşık %95'inin yerli ziyaretçilerden oluştuğunu ve ildeki bu niteliğe sahip konaklama tesislerinin kapasite kullanım oranlarının düşük olduğunu göstermektedir.

Tablo 21. Erzincan İli'ndeki Belediye Belgeli Konaklama Tesislerine İlişkin Veriler

İlçe	Tesis Geliş Sayısı			Geceleme			Ortalama Kalış Süresi			Doluluk Oranı (%)		
	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam
Kemaliye	39	7.212	7.251	42	12.968	13.010	1,08	1,80	1,79	0,08	24,70	24,78
Merkez	2.366	82.166	84.532	3.103	122.050	125.153	1,31	1,49	1,48	0,70	27,36	28,05
Refahiye	11	2.402	2.413	12	11.627	11.639	1,09	4,84	4,82	0,08	80,74	80,83
Tercan	2	1.709	1.711	2	4.672	4.674	1,00	2,73	2,73	0,01	21,63	21,64
Üzümlü	-	992	992	-	5.786	5.786	0,00	5,83	5,83	0,00	66,97	66,97
Kemah	2	1.072	1.074	2	6.851	6.853	1,00	6,39	6,38	0,02	61,39	61,41
Toplam	2.420	95.553	97.973	3.161	163.954	167.115	1,31	1,72	1,71	0,57	29,57	30,14

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2021.**Not:** 2019 yılından sonraki verilere ulaşılamamıştır.

Tablo 21 incelendiğinde, Erzincan ilindeki belediye işletme belgeli konaklama tesisleri ile ilgili; tesise toplam geliş sayısının 97.973, geceleme toplam sayısının 167.115, ortalama kalış süresinin 1,71 gün, doluluk oranının ise %30,14 olduğu görülmektedir. Bu veriler, Erzincan ilindeki belediye işletme belgeli konaklama tesislerine gelen kişilerin yaklaşık %97'sinin yerli ziyaretçilerden oluştuğunu ve ildeki bu niteliğe sahip konaklama tesislerinin kapasite kullanım oranlarının düşük olduğunu göstermektedir.

Tablo 22. Erzurum İli'ndeki Turizm İşletme Belgeli Konaklama Tesislerine İlişkin Veriler

İlçe	Tesis Geliş Sayısı			Geceleme			Ortalama Kalış Süresi (gün)			Doluluk Oranı (%)		
	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam
Horasan	665	5.617	6.282	772	6.989	7.761	1,16	1,24	1,24	3,06	27,73	30,80
Karayazı	-	1.597	1.597	-	6.424	6.424	0,00	4,02	4,02	0,00	26,63	26,63
Oltu	3	4.017	4.020	6	6.285	6.291	2,00	1,56	1,56	0,03	30,10	30,13
Palandöken	5.645	94.630	100.275	15.363	183.388	198.751	2,72	1,94	1,98	2,87	34,20	37,07
Yakutiye	6.145	55.534	61.679	10.692	68.452	79.144	1,74	1,23	1,28	4,85	31,02	35,86
Hınıs	-	543	543	-	2.570	2.570	0,00	4,73	4,73	0,00	30,60	30,60
Tekman	-	9	9	-	183	183	0,00	20,33	20,33	0,00	11,73	11,73
Aziziye	1.743	10.348	12.091	2.163	19.298	21.461	1,24	1,86	1,77	4,05	36,10	40,14
Toplam	14.201	172.295	186.496	28.996	293.589	322.585	2,04	1,70	1,73	3,26	32,97	36,23

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2021.**Not:** 2019 yılından sonraki verilere ulaşılamamıştır.

Tablo 22 incelendiğinde, Erzurum ilindeki turizm işletme belgeli konaklama tesisleri ile ilgili; tesise toplam geliş sayısının 186.496, geceleme toplam sayısının 322.585, ortalama kalış süresinin 1,73 gün, doluluk oranının ise %36,23 olduğu görülmektedir. Bu veriler, Erzurum ilindeki turizm işletme belgeli konaklama tesislerine gelen kişilerin yaklaşık %99'unun yerli ziyaretçilerden oluştuğunu ve ildeki bu niteliğe sahip konaklama tesislerinin kapasite kullanım oranlarının düşük olduğunu göstermektedir.

Tablo 23. Erzurum İli'ndeki Belediye Belgeli Konaklama Tesislerine İlişkin Veriler

İlçe	Tesis Geliş Sayısı			Geceleme			Ortalama Kalış Süresi			Doluluk Oranı (%)		
	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam
Aşkale	182	12.462	12.644	192	14.017	14.209	1,05	1,12	1,12	0,58	42,02	42,59
Horasan	66	3.096	3.162	82	8.764	8.846	1,24	2,83	2,80	0,22	23,73	23,95
Karayazı	-	1.123	1.123	-	7.500	7.500	0,00	6,68	6,68	0,00	37,43	37,43
Oltu	14	5.326	5.340	16	7.905	7.921	1,14	1,48	1,48	0,05	22,64	22,68
Palandöken	2.279	28.948	31.227	2.839	44.339	47.178	1,25	1,53	1,51	1,55	24,21	25,75
Pasinler	-	3.918	3.918	-	11.223	11.223	0,00	2,86	2,86	0,00	48,90	48,90
Yakutiye	32.483	278.938	311.421	53.535	401.399	454.934	1,65	1,44	1,46	5,10	38,21	43,31
Çat	13	1.229	1.242	14	5.561	5.575	1,08	4,52	4,49	0,08	33,10	33,18
Hınıs	9	5.704	5.713	9	7.163	7.172	1,00	1,26	1,26	0,03	21,87	21,89
İspir	49	5.506	5.555	97	13.214	13.311	1,98	2,40	2,40	0,08	10,80	10,88
Narman		4.038	4.038		6.080	6.080	0,00	1,51	1,51	0,00	36,71	36,71
Olur	3	842	845	4	7.543	7.547	1,33	8,96	8,93	0,03	48,73	48,75
Pazaryolu	-	1.448	1.448	-	8.018	8.018	0,00	5,54	5,54	0,00	42,83	42,83
Şenkaya	-	499	499	-	2.616	2.616	0,00	5,24	5,24	0,00	31,59	31,59
Tekman	31	12.801	12.832	61	15.852	15.913	1,97	1,24	1,24	0,27	71,02	71,29
Tortum	37	12.486	12.523	37	12.486	12.523	1,00	1,00	1,00	0,21	72,26	72,47
Uzundere	126	6.085	6.211	126	6.852	6.978	1,00	1,13	1,12	0,37	20,28	20,66
Aziziye	8	14.684	14.692	21	56.097	56.118	2,63	3,82	3,82	0,01	25,97	25,98
Toplam	35.300	399.133	434.433	57.033	636.629	693.662	1,62	1,60	1,60	3,00	33,47	36,47

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2021.

Not: 2019 yılından sonraki verilere ulaşılamamıştır.

Tablo 23 incelendiğinde, Erzurum ilindeki belediye işletme belgeli konaklama tesisleri ile ilgili; tesise toplam geliş sayısının 434.433, geceleme toplam sayısının 693.662, ortalama kalış süresinin 1,60 gün, doluluk oranının ise %36,47 olduğu görülmektedir. Bu veriler, Erzurum ilindeki belediye işletme belgeli konaklama tesislerine gelen kişilerin yaklaşık %99'unun yerli ziyaretçilerden oluştuğunu ve ildeki bu niteliğe sahip konaklama tesislerinin kapasite kullanım oranlarının düşük olduğunu göstermektedir.

Tablo 24. Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nde Turizm Bağlamında Potansiyel Taşıyan Yerlerin Turizm Türlerine Göre Dağılımı

Turizm Türü	Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nde Potansiyel Taşıyan Yerler
Eko-Turizm	Bayburt - Demirözü Erzincan - Kemaliye ve Refahiye Erzurum - Uzundere
Doğa-Macera Turizmi	Bayburt - Aydıntepe ve Merkez Erzincan - Kemaliye, Merkez ve Refahiye Erzurum - İspir, Palandöken ve Uzundere
Tarih ve Kültür Turizmi	Bayburt - Merkez Erzincan - Kemah, Kemaliye ve Tercan Erzurum - Oltu, Palandöken, Pasinler ve Yakutiye
Gastronomi Turizmi	Gastronomi turizmi kapsamında öne çıkan yöresel lezzetlere Tablo 26'da yer verilmiştir.
Termal Turizm	Erzincan - Merkez Erzurum - Aziziye, Horasan ve Pasinler
Yayla Turizmi	Bayburt - Aydıntepe Erzincan - Kemah ve Refahiye Erzurum - İspir ve Pazaryolu

Kaynak: TRA1 Düzey 2 Bölge Planı (2014-2023), TRA1 Düzey 2 Bölgesi İlçe Raporları.

Tablo 24'te, Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nde turizm bağlamında potansiyel taşıyan yerlerin turizm türlerine göre dağılımına yer verilmiştir. Tablodan görülebileceği üzere, Bölge, ziyaretçilerine "eko-turizm", "doğa-macera turizmi", "tarih ve kültür turizmi", "gastronomi turizmi", "termal turizm" ve "yayla turizmi" farklı turizm türlerinde çok sayıda alternatif sunmaktadır.

Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nde turizm sektörü, tarım sektörünün ardından en çok potansiyel taşıyan ve en fazla ekonomik katma değer üreten sektör olarak öne çıkmaktadır. Bölgede bulunan ve turizm açısından büyük önem arz eden doğal, tarihi ve kültürel değerlere Tablo 25'te yer verilmiştir.

Tablo 25. Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nde Yer Alan Doğal, Tarihi ve Kültürel Değerler

Yerleşim Yeri	Doğal, Tarihi ve Kültürel Değerler
Bayburt	Aydıntepe Yaylası, Aydıntepe Yeraltı Şehri, Baksı Müzesi, Bayburt (Çinimaçın) Kalesi, Dede Korkut Kümbeti, Demirözü Vadisi, Kenan Yavuz, Etnografya Müzesi, Korgan Köprüsü, Taşhan Yakub Abdal Tabiat Parkı
Erzincan	Altıntepe Ören Yeri, Apçağa Köyü, Aydınlık Kanyon Aygır Gölü, Dumanlı Tabiat Parkı, Ekşisu Kuş Cenneti, Ergan Dağı Doğa Turizm Merkezi, Gülabibey Camii, Kadı Gölü ve Mani Yolu, Karanlık Kanyon, Kemah Kalesi, Kemaliye Evleri, Kırmızı Göl, Mama Hatun Külliyesi, Sultan Melik Türbesi, Tarihi İpek Yolu, Terzibaba Camii ve Külliyesi
Erzurum	Aziziye Tabyası, Mecidiye Tabyası, Büyük Palandöken Tabyası, Küçük Palandöken Tabyası, Bardız Camii, Bardız Kalesi, Çat Vadisi, Çifte Minerali Medrese, Çobandede Köprüsü, Deliçermik Kaplıcaları, Erzurum Atatürk Evi, Erzurum Evleri, Erzurum Kalesi, Erzurum Kongre Binası, Haho (Meryem Ana) Kilisesi, Hasankale (Pasinler Kalesi), İspir Kalesi, Kivi Mağarası, Narman Peribacaları, Oltu Rus Kilisesi, Ovit Yaylası, Öşvank Kilisesi, Palandöken Kış Turizm Merkezi, Pazaryolu Yaylaları (Göztepe, Sergentepe, Yaylalı), Rüstem Paşa Bedesteni (Taşhan) Tortum Gölü, Tortum Kalesi, Tortum Seyir Terası, Tortum Şelalesi, Ulu Cami, Üç Kümbetler, Vank Kalesi ve Kilisesi, Yakutiye Medresesi, Yedigöller, Yüzen Adalar

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, İlçe Kaymakamlıkları, 2022.

Tablo 25'te de görüldüğü üzere, Bölgede turizm sektörü açısından potansiyel taşıyan çok sayıda değer bulunmaktadır. Söz konusu turizm değerleri, Bölgeyi kamp ve karavan turizmi kapsamında ziyaret edecek turistlere; doğa-macera turizmi, kültür turizmi, inanç turizmi, termal turizm, yayla turizmi, ekoturizm, agro-turizm gibi birçok turizm türünde çok sayıda alternatif sunmaktadır. Örneğin, Bölgeyi ziyaret eden turistler, Çoruh ve Karasu Nehirlerinin oluşturduğu uzun ve zengin vadilerde başta trekking, rafting ve kanooing olmak üzere birçok doğa-macera turizmi etkinliği gerçekleştirilebilmektedir. Öte yandan Bölgede yer alan yüksek rakımlı ve temiz yaylalar, ziyaretçilerine yayla turizmi ve kırsal turizm bakımından önemli fırsatlar sunmaktadır. Bununla birlikte Bölgede bulunan ve Urartu, Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı medeniyetlerinden izler taşıyan çok sayıda tarihi-kültürel eser, kültür ve inanç turizmi odaklı olarak seyahat eden turistler için Bölgeyi önemli çekim merkezlerinden birisi olarak öne çıkarmaktadır.

Bölgedeki yerleşim yerlerinden Erzincan ili Kemaliye ilçesi ve Erzurum ili Uzundere ilçesi Uluslararası Sakin Kentler Birliği'ne (Cittaslow'a) üye sakin şehirlerdir. Kemaliye aynı zamanda UNESCO'nun Dünya Mirası Geçici Listesi'nde yer almaktadır. Kemaliye ve Uzundere, ulusal ve uluslararası tur firmalarının seyahat programlarında yer alan önemli destinasyonlarındandır ve her yıl önemli ölçüde yerli-yabancı turisti ağırlamaktadır.

Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi zengin bir mutfak kültürüne sahiptir ve bu yönüyle gastronomi turizmi bağlamında güçlü bir potansiyel taşımaktadır. Bölgede öne çıkan yöresel lezzetlere Tablo 26'da yer verilmiştir. Özgün bir hikâyesi ve kendine özgü tadı olan söz konusu lezzetler, Bölgeyi ziyaret eden turistler için bir diğer önemli cazibe unsurunu oluşturmaktadır.

Tablo 26. Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'ne Ait Yöresel Lezzetler

Yerleşim Yeri	Yöresel Lezzet
Bayburt	Ayva Yahnisi, Bayburt Ketesi, Herse, Kabak Bastı, Kavut Çorbası, Köfteli Kesme Aşı Çorbası, Lahana Çorbası, Lor Dolması, Mısırlı Yoğurt Çorbası, Pancar Borani, Ziron
Erzincan	Anık, Bebikko, Caşur Kavurması, Çökelek Piyazı, Den Pilavı, Ekmek Aşı, Ekşili Gillor, El Kadayıfı, Etsiz Sulu Köfte, Fasulyeli Çorba, Gazete Tatlısı, Gendime Çorbası, Gerandi (Gezdirmen), Gömme (Parğaç), Gücükdene Sarması, Herle, Hingel, Hışlı Fasulye Hindili Pilav, Karakabak Dolması, Kasefe Tatlısı, Kelecoş, Kemah Balı, Kemah Köftesi, Kok Kavurma, Kör Dolma, Lök Tatlısı, Palancı Yemeği, Papara, Patates Mıhlaması, Pestil Çullaması, Pih Pih Çorbası, Refahiye Balı, Saruç, Sini Kömbesi, Soğan Dolması, Tercan Balı, Üzüm Hoşafı, Yumurta Borani
Erzurum	Ayva Dolması, Cağ Kebabı, Çatal Tatlısı, Dut Çullaması, Ekşili Yaprak Dolması, Enişte Tatlısı, Erzurum Su Böreği, Etli Şalgam Dolması, Gendirmen Çorbası, Göğermiş Peynir, Hoşmeri, İspir Fasulyesi, Kadayıf Dolması, Karnavas Dut Pekmezi, Kartol Oturtması, Kızamık Pancarı, Lor Dolması, Mıhlama, Patates Dolması, Pestil Çullaması, Su Giliği, Tandırda Çarıklı Fasulye, Tandırda, Tavuklu Keşkek, Tortum Cevizi, Yumurta Pilavı, Zeytinyağlı Yalancı Dolma

Kaynak: TRA1 Düzey 2 Bölgesi Yöresel Ürünler Kataloğu, 2022.

3.2. Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nin Kamp ve Karavan Turizmi Bakımından SWOT Analizi

Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nin kamp ve karavan turizmi bağlamındaki potansiyeline ilişkin olarak gerçekleştirilmiş olan SWOT (GZFT) çalışmasına aşağıda yer verilmektedir.

Güçlü Yönler

- Bölgenin sahip olduğu yüksek rakımdan kaynaklanan temiz hava, temiz toprak ve temiz su,

Bölgenin özellikle Mayıs-Eylül arası dönemde kamp ve karavan turizmi açısından son derece uygun iklim koşullarına sahip olması,

- Bölgede kamp ve karavan turizmi açısından uygun eğime sahip çok sayıda ova ve yayla ile ormanlık alanların bulunması,
- Bölgede kamp ve karavan turizmi açısından potansiyel arz eden çok sayıda değer (tarihi kültürel eserler, doğa-macera etkinliklerine imkân sağlayan yeryüzü şekilleri, coğrafi işaretli yöresel lezzetler) bulunması,
- Bölgenin kamp ve karavan turizmi kapsamında seyahat eden/konaklayan ziyaretçileri cezbedecek zengin flora ve faunaya sahip olması.

Zayıf Yönler

- Bölgedeki kamp ve karavan turizmi alanlarının dört mevsim konaklamaya imkân tanıyan bir iklime sahip olmaması,
- Bölgedeki kamp ve karavan turizmine uygun alanlara yakın yerleşim yerlerindeki yerel halkın turistlerle/ziyaretçilerle işbirliği yapma kültürünün istenen düzeyde olmaması,
- Bölgenin Türkiye'de ve Dünya'da kamp ve karavan turizmi amacıyla seyahat eden turistlerin çıkış noktası olan merkezlere (İstanbul, Ankara, İzmir vb.) uzak olması.

Fırsatlar

- Türkiye'de ve Dünya'da özellikle pandemi süreciyle birlikte turist tercihlerinin büyük ölçüde kamp ve karavan turizmi lehine değişmekte/dönüşmekte olması,
- Bölgedeki paydaşların (kamu idareleri, sivil toplum kuruluşları, yerel halk vb.) kamp ve karavan turizmi farkındalığının her geçen gün artmakta olması,
- Bölgede kamp ve karavan turizmine uygun olan alanlara yakın noktalarda periyodik olarak festival, şenlik vb. diğer etkinliklerin düzenlenmesi,

- Bölgedeki kamp ve karavan turizmine uygun alanları ilgilendiren özgün rotaların çeşitliliğinin fazla olması,
- Bölgedeki kamp ve karavan turizmine uygun alanların ana ulaşım yollarına yakın olması.

Tehditler

- Bölgede -özellikle kamp ve karavan turizmi bakımından potansiyel taşıyan kırsal alanlarda- ulaşım ve hizmet sunum altyapısının istenen düzeyde olmaması,
- Bölge -özellikle kamp ve karavan turizmi bakımından potansiyel taşıyan kırsal alanlarda- girişimcilik ve inovasyon farkındalığı ile kümelenme ve ortak değer üretme kültürünün istenen düzeyde olmaması,
- Bölgedeki -özellikle kamp ve karavan turizmi bakımından potansiyel taşıyan kırsal alanlardaki- ürün ve hizmet üreticilerinin kurumsallaşma, ar-ge, ürün/hizmet farklılaştırma, kalite-standardizasyon, markalaşma, tanıtım ve pazarlama gibi konularda istenen bilinç ve yeterlilik düzeyinde olmaması, Kamp ve karavan turizmi bağlamında en önemli girdi maliyetlerinden olan yakıt fiyatlarındaki artışların turistlerin seyahat etme eğilimlerini olumsuz yönde etkilemesi.

3.3. Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nde Kamp ve Karavan Turizmine Uygun Alanlar

Kamp ve karavan turizmine uygun alanların belirlenmesi bağlamında "karavan park alanı" ve "karavan kamp alanı" sınıflaması üzerinden dikkate alınması gereken birtakım fiziksel yeterlilik kriterleri bulunmaktadır. Söz konusu kriterlere değinilmeden önce "karavan park alanı" ve "karavan kamp alanı" kavramlarını tanımlamak gerekirse;

Karavan park alanı; 1 veya 2 geceleme yapılan, en temel ihtiyaçların (temiz su, WC, elektrik, atık su boşaltma alanı vb.) karşılanabildiği alan olarak tanımlanmaktadır.

Karavan kamp alanı ise; genel olarak asgari 5-7 gün kalınan, karavan park alanının sağladığı gerekliliklere ek olarak bünyesinde mutfak, çamaşır odası ve çeşitli sosyal aktivitelere yönelik alternatifleri barındıran alan olarak tanımlanmaktadır.

Bununla birlikte, kamp ve karavan turizmi kapsamında seyahat eden turistlerin "belirli bir rotayı takip eden seyahatler" ve "önceden belirlenmiş olan alanlara yönelik seyahatler" olmak üzere iki ayrı temelde seyahat ettiklerini ifade etmek mümkündür. Söz konusu seyahat türlerinde ilkinde turistler oluşturulan rotalar üzerinde yer alan doğal, kültürel ve tarihi turizm unsurlarını ziyaret ederken asgari ihtiyaçların karşılanabileceği karavan park alanlarında gecelemeaktadır. Bu tür seyahat planlarında park alanlarında çoğunlukla en fazla 2 gece durulduktan sonra rotaya devam edilmektedir. Kamp ve karavan turizmi kapsamında ikinci seyahat türü ise önceden belirlenmiş alanlara yönelik seyahatlerdir. Bu tür seyahatlerde ise turistler önceden belirlenen karavan kamp alanında 4 gece veya daha uzun süreli gecelemeaktadır. Bu tür seyahatlerde tercih edilen karavan park alanları turistlere temel ihtiyaçlar ve müstakil ev konforunu sunmaktadır.

Karavan Park

- Drenajlı düz zemin (tozsuz zemin, tercihen çim veya çim karosu döşeli),
- Karavan başına 80 m2 kullanım alanı ve karavanlar arası 6 metre mesafe,
- Güvenlik (tel örgü ya da çit ile çevreden tecrit, gece ışıklandırması, yüksek GSM sinyal seviyesi, güvenlik kamerası, sağlık hizmetlerine yakınlık),
- Su (karavanların su depolarını doldurabilmek için çeşme),
- Elektrik (karavan içi aküleri şarj etmek ya da normal elektrik ihtiyaçlarını karşılamak için),
- Atık su boşaltma sistemi (duş ve lavabo suyu boşaltmak için uygun alan, mümkünse gri suyun kullanımı uygulamaları ya da kanalizasyon şebekesine bağlantı),
- Tuvalet boşaltma sistemi (kaset ve/veya depolu sistemler için uygun boşaltma alanı, kompost tuvalet uygulamaları ya da kanalizasyon şebekesine bağlantı),
- Çöp (mümkünse Sıfır Atık Yönetmeliğine uygun),
- Düzenli çöp toplama hizmeti,
- Tuvalet (10 kişi başına 1 erkek, 1 kadın tuvaleti),
- Duş (10 kişi başına 1 erkek, 1 kadın duşu).

Karavan Kamp

- Drenajlı düz zemin (tozsuz zemin, tercihen çim veya çim karosu döşeli),
- Karavan başına 80 m2 kullanım alanı ve karavanlar arası 6 metre mesafe,
- Güvenlik (tel örgü ya da çit ile çevreden tecrit, gece ışıklandırması, yüksek GSM sinyal seviyesi, güvenlik kamerası, sağlık hizmetlerine yakınlık),
- Su (karavanların su depolarını doldurabilmek için çeşme),
- Elektrik (karavan içi aküleri şarj etmek ya da normal elektrik ihtiyaçlarını karşılamak için),
- Atık su boşaltma sistemi (duş ve lavabo suyu boşaltmak için uygun alan),
- Tuvalet boşaltma sistemi (kaset ve/veya depolu sistemler için uygun boşaltma alanı),
- Tuvalet (10 kişi başına 1 erkek, 1 kadın tuvaleti),
- Duş (10 kişi başına 1 erkek, 1 kadın duşu),
- Mutfak (her 10 kişi başına bir ocak ve bulaşık makinesi),
- Çamaşır yıkama ve kurutma alanları,
- İdari bina (ahşap kaplama ya da ahşap bina, resepsiyon, yönetici odası, tıbbi müdahale odası, ecza dolabı),
- Tüm alanın aydınlatılacak şekilde düzenlenmesi.

Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nde kamp ve karavan turizmine uygun alanların tespiti amacıyla Bayburt, Erzincan ve Erzurum illerindeki yerel paydaşlara ve potansiyel sahalara yönelik ziyaretler gerçekleştirilmiştir. Söz konusu ziyaretlerde, kamp ve karavan turizmi uygun alan tespit raporları paydaşlarla işbirliği yapılmak suretiyle doldurulmuştur.

Bu çerçevede hazırlanmış olan ön çalışma, T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü gözetiminde Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı koordinatörlüğünde ulusal düzeyde yürütülen kamp ve karavan turizmi çalışmaları ile yeknesaklığın sağlanması amacıyla ulusal ölçekli uygulama tecrübesi doğrultusunda olgunlaştırılarak Bölgede kamp ve karavan turizmine uygun alanlar belirlenmiştir.

Rapor kapsamında Bayburt, Erzincan ve Erzurum illeri için belirlenmiş olan 13 uygun alana Tablo 27, Tablo 28 ve Tablo 29'da yer verilmiştir.

Tablo 27. Bayburt İlinde Kamp ve Karavan Turizmine Uygun Alanlar

İl/ilçe	Kamp/Karavan Alanı	Açıklama
Bayburt/Merkez	15 Temmuz Şehitler Parkı	Bayburt il merkezinde bulunan, 950 bin m ² alana sahip olan ve içinde Saklı Cennet, Sessiz Bahçe, Şair Zihni Kent Ormanı, Yeni Şehir Parkı ve Masal Parkı'nın yer aldığı alan; kamp ve karavan turizmi bakımından sağlanması gereken şartları taşımaktadır. Bu alan; şehir merkezinde olmasından ötürü, turizm açısından önemli olan birçok değere (Bayburt Kalesi, Çoruh Nehri, Taşhan, Şehit Osman Tepesi, Duduzar Tepesi, Aslan Dağı, yöresel lezzetler vb.) ulaşımın/erişimin kolay olduğu bir alandır. (Bkz. Fotoğraf 1; Link 1)
Bayburt/Demirözü	Demirözü Baraj Gölü	Bayburt il merkezine yaklaşık 50 km mesafede bulunan, içinde sosyal tesisler ve konaklama tesisleri barındıran baraj gölü ve bu göle entegre mesire alanı; kamp ve karavan turizmi bakımından sağlanması gereken şartları taşımaktadır. Bu alan, Türkiye'nin en önemli müzelerinden olan Kenan Yavuz Etnografya Müzesi'ne yaklaşık 10 km mesafededir. (Bkz. Fotoğraf 2; Link 2)
Bayburt/Demirözü	Yakupabdal Tabiat Parkı	Bayburt il merkezine yaklaşık 70 km mesafede olan Yakupabdal Tabiat Parkı, deniz seviyesinden 1.820 m yükseklikte olup 2014 yılında koruma altına alınmıştır. Bu alan, kamp ve karavan turizmi bakımından sağlanması gereken şartları taşımaktadır. (Bkz. Fotoğraf 3; Link 3)
Bayburt/Aydıntepe	Aydıntepe Yaylası	Bayburt il merkezine yaklaşık 50 km mesafede olan Aydıntepe Yaylası, kamp ve karavan turizmi bakımından sağlanması gereken şartları taşımaktadır. Bu alan, Bayburt ilinde turizm açısından özellikle son yıllarda önemi giderek artan Soğanlı, Dumlu, Kavlatan ve Günbuldu Yayları ile Dünya'nın en zor yolu olarak bilinen Derebaşı Virajları'na yakın bir alandır. (Bkz. Fotoğraf 4; Link 4)

Fotoğraf 1: 15 Temmuz Şehitler Parkı (Bayburt)

Alan Konumuna İlişkin Google Haritalar Linki (1): <https://www.google.com/maps/place/Bayburt+Belediyesi/@40.2431794,40.2390995,18.74z/data=!4m6!3m5!1s0x0:0xad04083af777bddb!4b1!8m2!3d40.259089!4d40.2268489>

Fotoğraf 2: Demirözü Baraj Gölü (Bayburt)

https://www.google.com/maps/place/Demir%C3%B6z%C3%BC+Baraj%C4%B1/@40.1279907,39.8910942,15z/data=!4m2!3m1!1s0x0:0x5458e89e07b3e47f?sa=X&ved=2ahUKEwjGw9ffjrj8AhWARvEDHdj_A5IQ_BJ6BAhgEAg

Fotoğraf 3: Yakupabdal Tabiat Parkı (Bayburt)

https://www.google.com/maps/place/Yakupabdal+Tabiat+Park%C4%B1/@40.0675428,39.7226368,15z/data=!4m2!3m1!1s0x0:0xe0828cdcc82b9d3b7sa=X&ved=2ahUKWjy1IWDj7j8AhUbSfEDHRfUDcoQ_BJ6BAhtEA

Fotoğraf 4: Aydıntepe Yaylası (Bayburt)

<https://www.google.com/maps/place/Ayd%C4%B1ntepe+Yaylas%C4%B1/@40.4557891,40.1275648,16.26z/>

Tablo 28. Erzincan İlinde Kamp ve Karavan Turizmine Uygun Alanlar

İl/İlçe	Kamp/Karavan Alanı	Açıklama
Erzincan/Merkez	Ekşisu Kuş Cenneti	Erzincan il merkezinde bulunan, ulusal önemi haiz sulak alan niteliğinde olan ve Munzur ile Keşiş Dağları arasındaki ovada yer alan Ekşisu Kuş Cenneti; 52 sürüngen ve memeli ile 149 kuş türüne ev sahipliği yapmaktadır. Kamp-karavan turizmi bakımından sağlanması gereken şartları taşıyan bu alan; şehir merkezinde olmasından ötürü, turizm açısından önemli olan birçok değere (Altıntepe, Ergen Dağı, Doğu Ekspresi geçiş istasyonlarından tarihi gar, Terzibaba Camii, Türbesi ve Külliyesi, yöresel lezzetler vb.) ulaşımın/erişimin kolay olduğu bir alandır. (Bkz. Fotoğraf 5; Link 5)
Erzincan/Merkez	Ergen Dağı Kış Sporları ve Doğa Turizm Merkezi	Erzincan il merkezinde bulunan Merkez sınırları içerisinde yer alan Ardıçlı Gölü, şelale, ormanlık alanlar ve sosyal tesisler ile kamp-karavan turizmi bakımından sağlanması gereken şartları taşımaktadır. Bu alan, ziyaretçilerine çok sayıda alternatif turizm faaliyeti gerçekleştirme imkânı sunan, flora ve fauna açısından zengin bir alandır. (Bkz. Fotoğraf 6; Link 6)
Erzincan/Refahiye	Dumanlı Tabiat Parkı	Erzincan il merkezine yaklaşık 75 km mesafede olan Dumanlı Tabiat Parkı, sarıçam ağaçlarından oluşan geniş ormanların ve zengin su kaynaklarının olduğu korunmuş bir yayladır. Kamp-karavan turizmi bakımından sağlanması gereken şartları taşıyan bu alan, içinde bulunan hazır çadırlar, ahşap konaklama tesisleri, macera parkı ve diğer sosyal donatılar ile ziyaretçilere önemli bir hizmet altyapısı sunmaktadır. (Bkz. Fotoğraf 7; Link 7)
Erzincan/Kemaliye	Seyit Ali Parkı ve Horozgözü Mevkii	Erzincan il merkezine yaklaşık 150 km mesafede olan Kemaliye ilçesi, sahip olduğu güçlü kırsal turizm (eko-turizm, agro-turizm) ve doğa-macera turizm altyapısı ile kamp-karavan turizmi açısından önemli potansiyel arz etmektedir. İlçede bulunan Seyit Ali Parkı, Horozgözü Mevkii ve Doğaperest Kamp Alanı kamp-karavan turizmi bakımından sağlanması gereken şartları taşımaktadır. (Bkz. Fotoğraf 8; Link 8)

Fotoğraf 5: Ekşisu Kuş Cenneti (Erzincan)

https://www.google.com/maps/place/Ek%C5%9Fisu+Mesire+Alan%C4%B1/@39.7337505,39.6150221,15z/data=!4m2!3m1!1s0x0:0x1d8db4a2d89999f3?sa=X&ved=2ahUKewjgzK3krj8AhXBSfEDHYBbCB8Q_BJ6BAh9EAq

Fotoğraf 6: Ergan Dağı Kış Sporları ve Doğa Turizm Merkezi (Erzincan)

<https://www.google.com/maps/place/Erzincan+Ergan+Da%C4%9F%C4%B1+Kayak+Merkezi+%C4%B0%C5%9Fletmesi/@39.6312637,39.4996566,15z/data=!4m5!3m4!1s0x0:0x6e3944736b1d80ed!8m2!3d39.6312637!4d39.4996566>

Fotoğraf 7: Dumanlı Tabiat Parkı (Erzincan)

https://www.google.com/maps/place/Dumanlı+C4%B1+Tabiat+Parkı+C4%B1/@39.9072787,38.7116748,15z/data=!4m2!3m1!1s0x0:0x6dffc038f225a421?sa=X&ved=2ahUKEwj5_TCLj8AhU3a_EDHZGaAv4Q_BJ6BAh2EAg

Fotoğraf 8: Kemaliye Doğa Sporları Merkezi (Erzincan)

<https://www.google.com/maps/@39.2802493,38.4897554,64m/data=!3m1!1e3!5m1!1e4>

Tablo 29. Erzurum İlinde Kamp ve Karavan Turizmine Uygun Alanlar

il/ilçe	Kamp/Karavan Alanı	Açıklama
Erzurum/Palandöken	Palandöken Doğa Turizm Merkezi	Erzurum şehir merkezinde bulunan Palandöken Doğa Turizm Merkezi, kamp ve karavan turizmi bakımından sağlanması gereken şartları taşımaktadır. Söz konusu merkezde, doğa-macera turizmi anlamında çok sayıda alternatif faaliyet (dağcılık, hiking, trekking, zipline, insan sapanı, dev salıncak vb.) bulunmaktadır. (Bkz. Fotoğraf 9; Link 9)
Erzurum/Palandöken	Teke Deresi Mevkii	Erzurum şehir merkezine 14 km uzaklıkta bulunan Teke Deresi Göleti ve çevresi, ildeki bir başka önemli doğa turizm merkezi olan Konaklı Doğa Turizm Merkezi'ne komşudur. Teke Deresi Mevkii, kamp ve karavan turizmi bakımından sağlanması gereken şartları taşımaktadır. (Bkz. Fotoğraf 10; Link 10)
Erzurum/Uzundere	Tortum Şelalesi	Erzurum şehir merkezine 105 km, Uluslararası Sakin Kentler Birliği'ne (Cittaslow'a) üye olan Uzundere ilçe merkezine ise 16 km mesafede bulunan ve Türkiye'nin en büyük şelalesi olan Tortum Şelalesi, bölgede yapılan büyük ölçekli alt yapı ve üst yapı çalışmalarının tamamlanmasıyla birlikte, kamp ve karavan turizmi bakımından sağlanması gereken şartları taşımaktadır. (Bkz. Fotoğraf 11; Link 11)
Erzurum/Uzundere	Tortum Gölü	Erzurum şehir merkezine 105 km, Uluslararası Sakin Kentler Birliği'ne (Cittaslow'a) üye olan Uzundere ilçe merkezine ise 10 km mesafede bulunan ve Türkiye'nin sayılı heyelan set göllerinden olan Tortum Gölü, sunduğu alternatif faaliyet türleri (günübirlik yeme-içme tesisleri, kano ve sandal hizmeti, cam teras vb.) ve hizmet altyapısı ile kamp ve karavan turizmi bakımından sağlanması gereken şartları taşımaktadır. (Bkz. Fotoğraf 12; Link 12)
Erzurum/Pasinler	Kaplıcalar Bölgesi	Erzurum şehir merkezine 40 km mesafedeki Pasinler ilçe merkezinde bulunan Kaplıcalar Bölgesi, termal turizm açısından Bölgenin en zengin su ve hizmet altyapılarından birisine sahiptir. Söz konusu alan, kamp ve karavan turizmi bakımından sağlanması gereken şartları taşımaktadır. (Bkz. Fotoğraf 13; Link 13)
Erzurum/İspir	Yedigöller	Erzurum şehir merkezine yaklaşık 200 km uzaklıkta (İspir ilçesinde, Rize il sınırına yakın bir bölgede) bulunan Yedigöller, bölgeye adını veren gölleri, tertemiz havası, el değmemiş doğası ve özellikle son dönemdeki altyapı ve tanıtım çalışmaları ile kamp ve karavan turizmi açısından potansiyel oluşturan noktalardan bir tanesidir. (Bkz. Fotoğraf 14; Link 14)

Fotoğraf 9: Palandöken Doğa Turizm Merkezi (Erzurum)

https://www.google.com/maps/place/Paland%C3%B6ken+Kayak+Merkezi/@39.8600103,41.2748882,15z/data=!4m2!3m1!1s0x0:0xdd7352779872f776?sa=X&ved=2ahUKEwja6PDWlrj8AhXMqvEDHeqCD4kQ_BJ6BAh0EAg

Fotoğraf 10: Teke Deresi Mevkii (Erzurum)

<https://www.google.com/maps/place/Teke+Deresi,+Tekkederesi,+25080+Paland%C3%B6ken%2FErzurum/data=!4m2!3m1!1s0x406e42bb27e48cbd:0x1b5bbcb60a7cf40e?sa=X&ved=2ahUKEwjNjPSLI7j8AhX4YPEDHWBwB6AQ8gF6BAGaEAE>

Fotoğraf 11: Tortum Şelalesi (Erzurum)

https://www.google.com/maps/place/Demir%C3%B6z%C3%BC+Baraj%C4%B1/@40.1279907,39.8910942,15z/data=!4m2!3m1!1s0x0:0x5458e89e07b3e47f?sa=X&ved=2ahUKEwjGw9ffjrj8AhWARvEDHdj_A5IQ_BJ6BAhgEAg

Fotoğraf 12: Tortum Gölü (Erzurum)

<https://www.google.com/maps/place/Tortum+G%C3%B6lü/@40.6311461,41.6225482,12.74z/data=!4m1!3m1!1s0x4068c45cee0783eb:0x1b7dfd4c44e6a0b8!2zVG9ydHVtIEF0tmzDvA!3b1!8m2!3d40.6484914!4d41.6415171!3m4!1s0x4068c45cee0783eb:0x1b7dfd4c44e6a0b8!8m2!3d40.6484914!4d41.6415171>

Fotoğraf 13: Kaplıcalar Bölgesi (Erzurum)

<https://www.google.com/maps/place/Hasankale+Kapl%C4%B1calar%C4%B1/@39.9766189,41.6753065,14z/data=!4m1!3m1!1s0x406e914404996b1d:0x2fc15adada987fcb!2sPasinler,+Erzurum!3b1!8m2!3d39.977182!4d41.6680769!3m4!1s0x406e914455555555:0x23f295b90318ae68!8m2!3d39.9751622!4d41.6833232>

Fotoğraf 14: İspir Yedigöller (Erzurum)

https://www.google.com/maps/place/Yedig%C3%B6l,+25900+%C4%B0spir%2FERzurum/data=!4m2!3m1!1s0x406f54ee1c8faced:0xd61abf9fe41a62b6?sa=X&ved=2ahUKEwjLwe3xm9P8AhWSX_EDHTQ4By0Q8gF6BAhqEAE

4. KUZEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ KAMP VE KARAVAN TURİZMİ YOL HARİTASI

Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki kamp ve karavan turizmi potansiyelinin sürdürülebilir ekonomik katma değere dönüştürülmesi amacıyla bölgesel ve ulusal düzeydeki paydaşların katkılarıyla hazırlanmış olan yol haritası aşağıda yer verilmektedir.

VİZYON

Tarihi ve kültürel mirası ile özgün ve el değmemiş doğasını çevreyle uyumlu bir şekilde birleştirerek, Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'ni kamp ve karavan turizmi alanında Türkiye'nin önde gelen destinasyonlarından birisi hâline getirmek.

AMAÇ

Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nde kamp ve karavan turizmi hizmetlerini nitelikli olarak çeşitlendirmek ve kamp ve karavan turizminin getirilerini tabana yayarak sürdürülebilir ekonomik katma değere dönüştürmek.

STRAJİLER VE EYLEMLER

Strateji 1. Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nde kamp ve karavan turizmine uygun olan alanların tespit edilmesi.

Eylem 1.1. Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nde kamp ve karavan turizmi için uygun olabilecek alanların belirlenmesi amacıyla saha ve paydaş ziyaretleri gerçekleştirilecektir.

Eylem 1.2. Saha ve paydaş ziyaretleri sonucunda elde edilen bilgiler ile sektörü ilgilendiren literatürde ve istatistiki veri setlerinde yer alan veriler doğrultusunda, Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nin kamp ve karavan alanları belirlenecektir.

Strateji 2. Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nde kamp ve karavan turizmi açısından potansiyel arz eden alanların altyapısının iyileştirilmesi/güçlendirilmesi.

Eylem 2.1. Bölgede kamp ve karavan turizmi ile doğrudan veya dolaylı olarak ilişkili olan yatırım ve ürün/hizmet sunumu ortamı, fiziksel altyapı yatırımlarının yanı sıra restorasyon ve rekreasyon çalışmalarıyla iyileştirilecek ve güçlendirilecektir.

Eylem 2.2. Bölgede kamp ve karavan turizmi bağlamında ürün ve hizmet sunumu gerçekleştiren, sektörde nitelikli veya ara eleman olarak yer alan, sektörün ileri ve geri yönlü olarak bağlantılı olduğu yardımcı sektörlerde faaliyet gösteren ve yerel düzeyde sektörde denetleyici/düzenleyici olarak görev yapan kişilere yönelik eğitimler düzenlenecektir.

Strateji 3. Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'ne özgü turizm ürünlerinin ve hizmetlerinin nitelikli olarak çeşitlendirilmesi.

Eylem 3.1. Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nde turizm sektöründe öne çıkmış olan veya yüksek potansiyel taşıyan ürünlerden turistik değeri olan yüksek katma değerli türev ürünler üretilmesi teşvik edilecektir.

Eylem 3.2. Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nde turizm sektöründe öne çıkan alt sektörler olan doğa-macera turizmi, tarih-kültür turizmi, kış sporları turizmi ve yayla turizmini kapsayan bütünlük turistik aktivite paketleri oluşturulacaktır.

Strateji 4. Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nde kamp ve karavan turizmine ilişkin olarak ortak marka değerinin oluşturulması.

Eylem 4.1. Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nde kamp ve karavan turizmi açısından öne çıkan değerler, ürünler ve hizmetler odağında çatı marka (Zirvede Kamp, Yüksek İrtifa) belirlenecektir.

Eylem 4.2. Bölgede kamp ve karavan turizmi bağlamında ortak işaretler ve bütüncül bir marka değeri algısı oluşturulacaktır.

Strateji 5. Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nde kamp ve karavan turizmi bağlamında sürdürülebilir kümelerin oluşturulması.

Eylem 5.1. Kamp ve karavan turizmi bağlamında birbirini tamamlayıcı nitelikte olan ürünler ve hizmetler, paydaşların katkı ve katılımı ile tespit edilecektir.

Eylem 5.2. Kamp ve karavan turizmini tamamlayıcı nitelikteki sektörlerle iş birliği-güç birliği protokolleri yapılarak işlevsel kümeler oluşturulacaktır.

Strateji 6. Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi için belirlenen kamp ve karavan turizmi alanlarının ulusal ve uluslararası kamp ve karavan rotalarına ve uygulamalarına eklenmesi.

Eylem 6.1. Bölgedeki kamp ve karavan turizmi alanlarının ulusal ve uluslararası haritalara ve rotalara eklenmesi için ilgili otoriteler nezdinde gerekli girişimler gerçekleştirilecektir.

Eylem 6.2. Bölgedeki kamp ve karavan turizmi alanlarının KML uzantılı dosyaları hazırlanacak ve bu alanların kurumsal internet sayfaları ve mobil uygulamalarda kullanılması sağlanacaktır.

5. GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

“Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi’nde Kamp ve Karavan Turizmi” isimli sektörel araştırma raporu kapsamında yukarıdaki başlıklardan hareketle yapılan tespitlere ve değerlendirmelere aşağıda ana başlıklar hâlinde yer verilmektedir.

(1) UNWTO verilerine göre Türkiye, 2021 yılında yaklaşık 30 milyon turist ağırlayarak turizmden yaklaşık 21 milyar dolar gelir elde etmiştir. Bu verilerle Türkiye, hâlihazırda Dünya’da en çok turist ağırlayan ve en çok turizm geliri elde eden ilk 10 ülke içinde yer almaktadır.

(2) Turizm gelirleri, Türkiye açısından görünmeyen bir ihracat kalemi niteliğinde olup ödemeler dengesine olumlu katkı sağlamaktadır. Turizm gelirlerinin, Türkiye’nin ihracat tutarına oranı yaklaşık %20’dir. Turizm gelirleri, ayrıca Türkiye’nin dış ticaret açığının kapatılmasında da önemli bir rol oynamaktadır. Türkiye’de 2021 yılı verilerine göre turizm gelirlerinin dış ticaret açığını karşılama oranı yaklaşık %45’tir.

(3) Tüm Dünya’da olduğu gibi, Türkiye’de de kum-güneş-deniz turizmine alternatif turizm türleri giderek yaygınlaşmaktadır. Bu bağlamda, klasik tatil anlayışından sıkılan bireylerin, çoğunlukla daha uygun maliyetler ve daha esnek bir program ile tatil yapmak amacıyla karavanları ve çadırlarıyla konaklama yaptıkları bir turizm çeşidi olan “kamp ve karavan turizmi” Amerika’da popülerliğini korumakta olup Avrupa’da da birçok insan tarafından tercih edilmektedir. Türkiye’de ise, kamp ve karavan turizmi son yıllarda yoğun ilgi gören bir turizm çeşidi hâline gelmiştir.

(4) 2021 yılı itibarıyla Türkiye’de 7 adet işletme belgeli, 4 adet yatırım belgeli olmak üzere toplam 11 adet turizm işletme belgeli kamping tesisi bulunmaktadır. Bu tesislerde, toplam oda sayısı 1.101, toplam yatak sayısı ise 2.847’dir. Aynı yıla ait verilere göre, Türkiye’de 77 adet belediye belgeli kamping tesisi bulunmaktadır. Bu tesislerde ise, toplam oda sayısı 2.380, toplam yatak sayısı 6.182’dir.

(5) Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi’ndeki konaklama tesislerinin mevcut durumuna bakıldığında; Bölgede toplamda 192 adet konaklama tesisinin bulunduğu, bu tesislerden 38’inin işletme belgeli, 8’inin yatırım belgeli, 146’sının ise belediye işletme belgeli olduğu görülmektedir. Bölgedeki turizm işletme belgeli ve yatırım belgeli tesislerin toplam yatak kapasitesi 6.313 iken, belediye işletme belgeli tesislerin toplam yatak kapasitesi 7.412’dir.

(6) Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi, Bölgeyi kamp ve karavan turizmi kapsamında ziyaret edecek turistlere; doğa-macera turizmi, kültür turizmi, inanç turizmi, termal turizm, yayla turizmi, eko-turizm, agro-turizm gibi birçok turizm türünde çok sayıda alternatif sunmaktadır. Örneğin, Bölgeyi ziyaret eden turistler, Çoruh ve Karasu Nehirlerinin oluşturduğu uzun ve zengin vadilerde başta trekking, rafting ve kanooing olmak üzere birçok doğa-macera turizmi etkinliği gerçekleştirilebilmektedir. Öte yandan Bölgede yer alan yüksek rakımlı ve temiz yaylalar, ziyaretçilerine yayla turizmi ve kırsal turizm bakımından önemli fırsatlar sunmaktadır. Bununla birlikte Bölgede bulunan ve Urartu, Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı medeniyetlerinden izler taşıyan çok sayıda tarihi-kültürel eser, kültür ve inanç turizmi odaklı olarak seyahat eden turistler için Bölgeyi önemli çekim merkezlerinden birisi olarak öne çıkarmaktadır.

(7) Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi zengin bir mutfak kültürüne sahiptir ve bu yönüyle gastronomi turizmi bağlamında güçlü bir potansiyel taşımaktadır. Bölgede öne çıkan yöresel lezzetlere Tablo 26’da yer

verilmiştir. Özgün bir hikâyesi ve kendine özgü tadı olan söz konusu lezzetler, Bölgeyi ziyaret eden turistler için bir diğer önemli cazibe unsurunu oluşturmaktadır.

(8) Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nin kamp ve karavan turizmi bakımından sahip olduğu güçlü yönler; Bölgenin sahip olduğu yüksek rakımdan kaynaklanan temiz hava, temiz toprak ve temiz su, Bölgenin özellikle mayıs-eylül arası dönemde kamp ve karavan turizmi açısından son derece uygun iklim koşullarına sahip olması, Bölgede kamp ve karavan turizmi açısından uygun eğime sahip çok sayıda ova ve yayla ile ormanlık alanların bulunması, Bölgede kamp ve karavan turizmi açısından potansiyel arz eden çok sayıda değer (tarihi kültürel eserler, doğa-macera etkinliklerine imkân sağlayan yeryüzü şekilleri, coğrafi işaretli yöresel lezzetler) bulunması ve Bölgenin kamp ve karavan turizmi kapsamında seyahat eden/konaklayan ziyaretçileri cezbedecek zengin flora ve faunaya sahip olmasıdır.

(9) Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nin kamp ve karavan turizmi açısından yararlanabileceği fırsatlar; Türkiye'de ve Dünya'da özellikle pandemi süreciyle birlikte turist tercihlerinin büyük ölçüde kamp ve karavan turizmi lehinde değişmekte/dönüşmekte olması, Bölgedeki paydaşların (kamu idareleri, sivil toplum kuruluşları, yerel halk vb.) kamp ve karavan turizmi farkındalığının her geçen gün artmakta olması, Bölgede kamp ve karavan turizmine uygun olan alanlara yakın noktalarda periyodik olarak festival, şenlik vb. diğer etkinliklerin düzenlenmesi, Bölgedeki kamp ve karavan turizmine uygun alanları ilgilendiren özgün rotaların çeşitliliğinin fazla olması ve Bölgedeki kamp ve karavan turizmine uygun alanların ana ulaşım yollarına yakın olmasıdır.

Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nde kamp ve karavan turizmine uygun alanların tespiti amacıyla Bayburt, Erzincan ve Erzurum illerindeki yerel paydaşlara ve potansiyel sahalara yönelik olarak gerçekleştirilen ziyaretlerin yanı sıra T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü gözetiminde Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı koordinatörlüğünde ulusal düzeyde yürütülen kamp ve karavan turizmi çalışmaları çerçevesinde elde edilen uygulama tecrübesinden hareketle Bölge için belirlenen 13 adet kamp ve karavan alanı şu şekildedir:

- Bayburt Büyük Şehir Parkı (Merkez/Bayburt)
- Demirözü Baraj Gölü (Demirözü/Bayburt)
- Yakup Abdal Tabiat Parkı (Demirözü/Bayburt)
- Aydıntepe Yaylası (Aydıntepe/Bayburt)
- Ekşisu Kuş Cenneti (Merkez/Erzincan)
- Ergan Dağı Kış Sporları ve Doğa Turizm Merkezi (Merkez/Erzincan)
- Dumanlı Tabiat Parkı (Refahiye/Erzincan)
- Seyit Ali Parkı ve Horozgözü Mevkii (Kemaliye/Erzincan)
- Palandöken Doğa Turizm Merkezi (Palanföken/Erzurum)
- Teke Deresi Mevkii (Palanföken/Erzurum)
- Tortum Gölü (Uzundere/Erzurum)
- Tortum Şelalesi (Uzundere/Erzurum)
- Kaplıcalar Bölgesi (Pasinler/Erzurum)

Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nde kamp ve karavan turizmi sektörünün sürdürülebilir ekonomik katma değere dönüştürülmesine yönelik olarak Ajansımızca hazırlanmış olan somut önerilere aşağıda maddeler hâlinde yer verilmektedir.

- Bölgede kamp ve karavan turizmi ile doğrudan veya dolaylı olarak ilişkili olan yatırım ve ürün/hizmet sunumu ortamı, fiziksel altyapı yatırımlarının yanı sıra restorasyon ve rekreasyon çalışmalarıyla iyileştirilmeli ve güçlendirilmelidir.
- Bölgede kamp ve karavan turizmi bağlamında ürün ve hizmet sunumu gerçekleştiren, sektörde nitelikli veya ara eleman olarak yer alan, sektörün ileri ve geri yönlü olarak bağlantılı olduğu yardımcı sektörlerde faaliyet gösteren ve yerel düzeyde sektörde denetleyici/düzenleyici olarak görev yapan kişilere yönelik eğitimler düzenlenmelidir.
- Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nde turizm sektöründe öne çıkmış olan veya yüksek potansiyel taşıyan ürünlerden turistik değeri olan yüksek katma değerli türev ürünler üretilmesi teşvik edilmelidir.
- Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nde turizm sektöründe öne çıkan alt sektörler olan doğa-macera turizmi, tarih-kültür turizmi, kış sporları turizmi ve yayla turizmini kapsayan bütünlük turistik aktivite paketleri oluşturulmalıdır.
- Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nde kamp ve karavan turizmi açısından öne çıkan değerler, ürünler ve hizmetler odağında çatı marka (Zirvede Kamp, Yüksek İrtifa) belirlenmelidir.
- Bölgede kamp ve karavan turizmi bağlamında ortak işaretler ve bütüncül bir marka değeri algısı oluşturulmalıdır.
- Kamp ve karavan turizmi bağlamında birbirini tamamlayıcı nitelikte olan ürünler ve hizmetler, paydaşların katkı ve katılımı ile tespit edilmelidir.
- Kamp ve karavan turizmini tamamlayıcı nitelikteki sektörlerle iş birliği-güç birliği protokolleri yapılarak işlevsel kümeler oluşturulmalıdır.
- Bölgedeki kamp ve karavan turizmi alanlarının ulusal ve uluslararası haritalara ve rotalara eklenmesi için ilgili otoriteler nezdinde gerekli girişimler gerçekleştirilmelidir.
- Bölgedeki kamp ve karavan turizmi alanlarının KML uzantılı dosyaları hazırlanacak ve bu alanların kurumsal internet sayfaları ve mobil uygulamalarda kullanılması sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

- Akın Aliye, Şimşek, M. Y., Akın Adnan (2012). Turizm Sektörünün Ekonomideki Yeri ve Önemi. Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi (AKAD), 4(7): 63-81.
- Anonim (2022). Kültür ve Turizm Bakanlığı Turizm İstatistikleri. <https://yigm.ktb.gov.tr/TR-9851/turizm-istatistikleri.html>. Erişim Tarihi: 29.04.2022.
- Anonim (2022a). Kamp-Karavan Turizmi. <https://www.suleymanpasa.bel.tr/bilgi/Karavan-ve-Kamp-Turizmi--158>. Erişim Tarihi: 17.05.2022.
- Anonim (2022b). 01 Haziran 2019 Tarihli ve 30791 Sayılı Resmî Gazete. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/06/20190601.pdf>. Erişim Tarihi: 18.05.2022.
- Bilim Y., Özer Ö. (2021). No "Over", Yes "Minimal"! Camp and Caravan Tourism. Anais Brasileiros de Estudos Turísticos-ABET.
- Çımat A., Bahar O. (2003). Turizm Sektörünün Türkiye Ekonomisi İçindeki Yeri ve Önemi Üzerine Bir Değerlendirme.
- Dalgın T., Karadağ L., Bingöl Z. (2015). Türkiye’de Turizm Girişimciliğinin Gelişimi ve Turizmle İlgili Sağlanan Teşvikler. Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi, 4(1): 174-184.
- Dilber İ. (2007). Turizm Sektörünün Türkiye Ekonomisi Üzerindeki Etkisinin Girdi-Çıktı Tablosu Yardımıyla Değerlendirilmesi. Yönetim ve Ekonomi, 14(2): 205-220.
- Doğanay H., & Zaman S. (2001). Türkiye Turizm Coğrafyası. (Vol. 3). Konya: Çizgi Kitabevi.
- Doğantan E. (2015). Frigya Bölgesine Alternatif Konaklama Tesisi Önerisi: Karavancılık (Doctoral Dissertation, Anadolu University (Turkey)).
- Emekli G. (2005). Avrupa Birliği’nde Turizm Politikaları ve Türkiye’de Kültürel Turizm. Ege Coğrafya Dergisi, 14(1-2): 99-107.
- Garda B., Temizel M. (2016). Sürdürülebilir Turizm Çeşitleri. Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi, (12), 83-103.
- KAO (2022). A New Chapter In North American Camping. North American Camping Report 2022.
- Kozak M. A. (2012). Genel Turizm Bilgisi. Anadolu Üniversitesi.
- Örnek İ., Akın A. (2016). Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Kıtalar Arası Turizm Hareketlerinin Ekonomik Etkisinin Araştırılması (Avrupa Ve Ortadoğu Kıtası Örneği). Journal of International Social Research, 9(45).
- Sommer K. (2020). Holidays at Home-Camping and Glamping as a Part of Domestic Tourism: An Overview and Analysis of Camping (and in Particular Luxury Camping) as an Alternative form of Domestic Tourism in the time of the Coronavirus.
- Soykan F. (1999). Doğal Çevre ve Kırsal Kültürle Bütünleşen Bir Turizm Türü: Kırsal Turizm. Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, 10(1): 67-75.
- Şalk S., Dumanlı Ş., Köroğlu Ö. (2018). Tatilcilerin Çadırli Kamp Faaliyetlerine Katılım Motivasyonlarının Belirlenmesi. Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi, 10(2): 130-144.
- Şengel Ü., Genç K., Işkın M., Ulema, Ş., Uzut, İ. (2020). Turizmde "Sosyal Mesafe" Mümkün Mü? Kamp ve Karavan Turizmi Bağlamında Bir Değerlendirme. Electronic Turkish Studies, 15(4).
- TOBB (2021). Türkiye Karavan Sektörü Durum Analizi Raporu. https://www.manisatso.org.tr/UserFiles/dosyalar/turkiye_karavan_sektoru_durum_analizi_raporu_hakkinda_5909.pdf. Erişim Tarihi: 20.05.2022.
- TÜİK (2022). Turizm İstatistikleri. <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=egitim-kultur-spor-ve-turizm-105&dil=1>. Erişim Tarihi: 16.05.2022.
- TÜRSAB (2020). COVID-19 Sürecinde Türkiye ve Dünya Turizmi Değerlendirmesi.
- Uğuz S. Ç. (2014). Türkiye’de Cari İşlemler Dengesi ve Turizmin Önemi. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 2014(1): 18-22.
- Ulusay Y., Batman, O. (2010). Alternatif Turizm Çeşitlerinin Konya Turizmine Etkisi Üzerine Bir Araştırma. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (23): 243-260.
- UNWTO (2022). Tourism Data Dashboard. <https://www.unwto.org/tourism-data/unwto-tourism-dashboard>. Erişim Tarihi: 12.04.2022.
- Uysal D., Erdoğan S., Mucuk M. (2004). Türkiye’de Turizm Gelirleri İle Ekonomik Büyüme Arasındaki İlişki (1992-2003). Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 4(8): 162-170.
- Verband Karavan Endüstrisi (2022). <https://www.civd.de/en/artikel/caravanning-in-europe/>. Erişim Tarihi: 17.05.2022.
- Zengin B. (2010). Turizm Sektörünün Türkiye Ekonomisine Reel ve Moneter Etkileri. Akademik İncelemeler Dergisi, 5(1): 102-126.

Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı

Lalapaşa Mh. Şehit Hürşit Yeşilyurt Sok.

No:1 25100 Yakutiye/ERZURUM

Tel: 0442 235 61 11 • Fax: 0442 235 61 14

Erzincan Yatırım Destek Ofisi

Gülabibey Mh. Şehit Polis Kenan Ardicı Cad.

No:42 Kat:1 Merke /ERZİNCAN

Tel: 0446 223 50 05 • Fax: 0446 223 50 04

Bayburt Yatırım Destek Ofisi

Recep Tayyip Erdoğan Bulvarı

Bayburt Valiliği Hükümet Konağı Kat.2 No:113 Merkez/BAYBURT

Tel: 0458 210 10 00 • Fax: 0458 210 10 01

www.kudaka.gov.tr